

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Тези доповідей
державної студентської наукової конференції**

**«ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ АПК»**

14–15 березня 2012 року

**Біла Церква
2012**

Даниленко А.С., чл.-кор НААНУ, ректор, голова оргкомітету;
Новак В.П., д-р біол. наук, перший проректор;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, проректор з НДР, заступник голови;
Хахула Л.П., канд. пед. наук, начальник навчальної частини;
Олешко О.Г., канд. с.-г. наук координатор НТТМ університету;
Паска І.М., канд. екон. наук, декан економічного факультету;
Біляєв О.М., ст. викладач;
Царенко Т.М., канд. вет. наук, начальник НДЧ;
Качан Л.М., канд. с.-г. наук, зав. аспірантури та докторантури;
Сокольська М.О., зав. РВІК відділу, відповідальний секретар.
Білан А.В., канд. вет. наук, директор наукової бібліотеки.

Проблеми економічного розвитку АПК: Тези доповідей державної студентської наукової конференції. – Біла Церква, 2012. – 76 с.

У збірнику висвітлені актуальні економічні питання розвитку АПК.

УДК 65.016.8(049.3)

ЗАМНІУС С.С., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ДАНИЛЕНКО А.С.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЦІНКА ІМОВІРНОСТІ ТА РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність дослідження факторів, що впливають на фінансову спроможність підприємств, причини і процедури банкрутства обумовлена тим, що в даний час українська економіка знаходиться під впливом ряду негативних моментів: криза у всій світовій економіці призвів до кризи неплатежів, так само негативним моментом є неефективність управління, зношене обладнання. Відсутність інвестиційних вливань в економіку ставить під питання саме існування низки підприємств. В даний час підйому багатьох, навіть перспективних, підприємств перешкоджає величезна кредиторська заборгованість перед постачальниками, бюджетом, трудовим колективом. Жоден інвестор не буде вкладати кошти, знаючи, що його гроші підуть на погашення боргів підприємства. Деяке поліпшення, спостережуване у вітчизняній промисловості за об'ємними показниками, поки що не супроводжується помітним поліпшенням платіжної дисципліни. Розміри простроченої кредиторської заборгованості продовжують збільшуватися.

Банкрутство як механізм оздоровлення економіки давно вже стало одним з основних інструментів західного ринку. Банкрутство, безумовно, радикальний захід. Це остання можливість зберегти те чи інше підприємство від остаточного розвалу завдяки передачі управління неплатоспроможним підприємством від неефективного власника більш ефективного.

Банкрутство є результатом розвитку кризового стану підприємства. Сучасні економічні проблеми мають специфічні форми прояву. Одна з них – банкрутство, неминуче явище ринкового простору, який використовується в якості ринкового інструменту перерозподілу капіталу та відбиває об'єктивні процеси структурної перебудови національної економіки.

Перехід України до ринкової економіки зумовив появу в сферах політики та економіки нових організаційних формувань і понять. Зміна однієї форми суспільного розвитку і управління держави іншої, навіть більш прогресивної, завжди болісний і відрізняється нестабільністю, передусім в економіці.

Крім існуючих державних і муніципальних установ існують структури приватної форми власності: відкриті і закриті акціонерні товариства, товариства, холдинги і т.д. До звичних понять додалися нові: ринок і боротьба за нього, конкуренція, виживання в сфері бізнесу і, як наслідок, загроза банкрутства підприємств та імовірність їх ліквідації.

Антикризове управління включає два види управління: запобіжне управління й кризове. Запобіжне управління виникає при появі “слабких” сигналів про кризові ситуації й спрямоване на запобігання розвитку кризи. Кризове управління здійснюється за наявності кризових ситуацій на підприємстві. Найбільш несприятливою з погляду підприємства кризовою ситуацією є його банкрутство. Банкрутство підприємств – це останній етап розвитку кризової ситуації.

Згідно із Законом України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнанні його банкрутом”, банкрутство – це визнана арбітражним судом нездатність

боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури. Процес банкрутства передбачає представлену в часі процедуру відновлення платоспроможності боржника за допомогою застосування санаційних заходів.

УДК 330.33.012.001.76:631.145

БАРИШНІК Р.І., студент 4 курсу

Науковий керівник – **КОСЯК О.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ АПК

Розвиток галузей народного господарства зумовлює необхідність формування нової управлінської системи функціонування сучасних аграрних підприємств. Основними засадами управління аграрних підприємств є наступні: 1) зосередження діяльності підприємств на задоволенні потреб кінцевого споживача; 2) дотримання стратегічного напрямку діяльності підприємства, тобто цінностей, місій, цілей та способів їх досягнення; 3) організаційна структуризація підприємства на основі моделювання бізнес-процесів; 4) відкритість та прозорість підприємства для працівників різних рівнів; 5) створення системи мотивації на принципах результативності бізнес-процесів.

Побудова бізнес-моделі є актуальною для підприємств аграрного напрямку діяльності. Це пояснюється наступними причинами:

- бізнес-модель дає уяву про логіку ведення діяльності підприємства;
- переосмислення керівництвом та співробітниками підприємства суті ведення своєї діяльності створює потенціал розвитку, відкриває нові можливості для якісних перетворень на підприємстві;
- у процесі моделювання є можливості для виявлення пріоритетів діяльності підприємства та усунення неузгодженості.

Концепція бізнес-моделювання набула розвитку наприкінці минулого століття та перебуває у стадії подальшого формування, чим пояснюється широкий спектр підходів до її сутності, принципів і методів побудови. Бізнес-модель підприємства розглядається як формалізація способів створення, продажу і постачання продукції кінцевому споживачеві. Моделювання діяльності підприємства здійснюється в таких напрямках: формування сутності цінності, яка пропонується споживачеві; визначення ринкових сегментів; визначення основних джерел надходження доходів; оцінка структури витрат і цільового рівня прибутку; опис позиції підприємства у мережі цінності, що пов'язує споживачів і замовників; формулювання конкурентної стратегії.

Розглядаючи бізнес-модель підприємства як ключову складову процесу розвитку підприємства, доцільно визначати її як опис логіки бізнесу з визначенням базових елементів у певному співвідношенні, тобто систему зв'язків підприємства із зовнішнім середовищем, що дає можливість відобразити його найсуттєвіші характеристики: продукція, що створюється для споживачів; механізм поставки цієї продукції; принципи використання ресурсів; можливості з метою створення стійкої конкурентної переваги, отримання доходу і прибутку.

УДК 658.001.57:65.001.4

БУЛАТ В.О., студент 4 курсу

Науковий керівник – **КОСЯК О.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ЕФЕКТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Найкращий час для перевірки бізнес-моделі підприємства – нестабільність економіки та фінансова криза. Якщо існуюча модель бізнесу не приносить прибутку, то виникає необхідність у її заміні або корегуванні. Вважається, що єдиного для всіх підприємств сценарію побудови ефективної бізнес-моделі не існує. Проте є приклади успішних бізнес-моделей у кожній галузі економіки.

Сьогодні в умовах жорсткої конкуренції та посилення процесів глобалізації для успішної діяльності підприємства необхідна ефективна бізнес-модель. У конкурентній боротьбі перемагає те підприємство, що зможе досягти реалізації нової інноваційної бізнес-моделі. Бізнес-модель дозволяє зрозуміти, від чого підприємство отримує чи втрачає кошти, як використовуються внутрішні і зовнішні ресурси і наскільки ефективно функціонують бізнес-процеси.

Розуміння власної бізнес-моделі сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства за рахунок концентрації і розвитку ключових компетенцій, ефективнішої організації внутрішніх процесів, підвищує гнучкість і ефективність системи взаємодії із зовнішнім середовищем, дозволяє оптимізувати інвестиції і призводить до зниження витрат.

Відомі успішні моделі постійно вивчаються, модифікуються, удосконалюються. Бізнес-модель перетворює інновації в економічну цінність для бізнесу. Вона детально описує як підприємство заробляє гроші шляхом чіткого визначення її місця в ланцюжку створення цінності. Бізнес-модель фокусується на створенні цінності і описує те, як підприємство перетворює створену цінність на прибуток.

В широкому розумінні бізнес-модель описує те, яким чином підприємство утворює та утримує цінності, виробляє і збуває продукцію, отримуючи при цьому максимальний прибуток. Бізнес-моделі підприємства – це історії, які пояснюють як підприємство працює. Ефективно складена бізнес-модель дає відповіді на запитання, що були поставлені ще американським економістом Пітером Друкером: 1. Хто є споживачем продукції? 2. В чому полягає споживча цінність продукції, що пропонується? 3. Яким чином можливо отримати максимальний прибуток? В чому полягає базова економічна логіка, що пояснює те, яким чином можливо задовольнити потреби споживачів при мінімальному рівні витрат?

УДК 631.145:339.13

МОСКАЛЕНКО В.І., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **КОСЯК О.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ РИНКУ

Найважливіша проблема підприємства, що працює в ринкових умовах – забезпечення постійного розвитку. Ефективне вирішення цієї проблеми полягає у

створенні і реалізації конкурентних переваг, що значною мірою можуть бути досягнуті на основі правильно розробленої й ефективно діючої стратегії розвитку підприємства.

Діяльність аграрних підприємств базується на знанні потреб цільового ринку і споживчого попиту, оцінці та врахуванні умов виробництва в найближчий час і на перспективу. Формування стратегії розвитку аграрних підприємств ґрунтується на:

- забезпеченні підвищення якості продукції, її привабливості для споживача;
- оптимізації пропозиції товарів і доступних споживачеві цін;
- створенні ефективної мережі збуту на основі постійних контактів з посередницькими агенціями та торговими фірмами;
- врахуванні особливостей запитів споживачів у різних регіонах.

У світовій практиці діяльності підприємства виокремлюють три основні види стратегії розвитку підприємства, кожному з яких відповідає певна специфіка виробництва:

- 1) стратегія зростання (розвитку) – збільшуються обсяги продажу, прибутку, капіталовкладень;
- 2) стратегія стабілізації (сталості) – на підприємстві зберігаються досягнуті обсяги виробництва при нестабільних обсягах продажу і прибутку;
- 3) стратегія виживання (спаду) – стратегія захисту в умовах глибокої кризи діяльності підприємства.

На вітчизняних аграрних підприємствах бажано застосовувати стратегію зростання, хоча в сучасних умовах господарювання більшість підприємств діють на основі стратегії спаду.

Стратегія розвитку на підприємстві реалізується за рахунок інтенсивного розвитку, або інтенсифікації зусиль підприємства в межах його діяльності; інтеграційного розвитку, або розширення діяльності підприємства через контроль чи приєднання до нього інших підприємств; диверсифікації виробництва, або збільшення сфер діяльності підприємства на ринках нових товарів за межами галузі.

УДК 330.341.1:631.11:06.05

ЯРМОЛА А.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **КОСЯК О.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток ринкової системи господарювання в Україні зумовлює необхідність активізації інноваційних процесів в економіці. Виникає необхідність гармонійного поєднання новітніх знань і прогресивної техніки з сучасними умовами ринку. Впровадження інновацій на підприємстві сприяє зростанню основних показників виробничо-господарської діяльності, визначає напрями змін на довгостроковий період та забезпечує конкурентоспроможність у майбутньому.

Інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств набуває дедалі більшого значення в умовах реформування економіки. В той же час, проведені дослідження сучасних підприємств зазначають, що сільськогосподарські підприємства перебувають в стані кризи щодо інноваційної сфери та вимагають

активних заходів для її подолання, як з боку керівництва підприємства, так і держави в цілому.

Сам термін „інновації” в науковий лексикон був введений Й. Шумпетером, що в дослівному перекладі означає „втлення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або новому виді виробу”. Крім того інновація розглядалася Й. Шумпетером як нова функція виробництва, її нова комбінація.

Інновації – це ідеї та пропозиції, що в багатьох випадках засновані на результатах відповідних спеціальних наукових досліджень і інженерних розробок. Інновації можуть стати основою створення нових видів продукції чи значно поліпшити споживчі характеристики існуючих товарів, створення нових процесів та послуг.

Головними принципами управління інноваційною політикою в умовах розвитку підприємств аграрного сектора економіки є поєднання інвестиційних надходжень з інноваційними рішеннями та постійне прогнозування інноваційної ситуації.

Ведення інноваційної політики на підприємстві передбачає формування як стратегічних, так і тактичних аспектів. Стратегічний аспект полягає в розробці та реалізації довгострокових інноваційних проектів і програм, що забезпечують максимально ефективно досягнення глобальних цілей аграрних підприємств. Тактичне планування, в свою чергу, сприяє підвищенню якості продукції і ефективності виробництва, а також зміцненню інноваційного потенціалу аграрних підприємств.

УДК 658.012.321.016.2

НІКІТІНА А.С., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **КОСЯК О.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

За умов розвитку економіки зростають вимоги до підвищення рівня управління підприємствами з використанням сучасних принципів і методів. Висока мінливість економічного середовища зумовлює необхідність управління підприємством з точки зору передбачення та оцінки майбутніх його можливостей та станів. Першочерговими постають питання стратегічного управління розвитком підприємства. Ефективність діяльності сучасного підприємства та його розвиток визначаються здатністю відповідати зростаючим вимогам споживачів та суспільства в цілому, що забезпечується реалізацією відповідної стратегії.

Одними з головних завдань підприємства є розвиток виробництва, оновлення обладнань, технологій, забезпечення успіху на ринку товарів і послуг. Розвиток підприємства вимагає управління, контролю та виконання наступних завдань: усвідомлення необхідності змін діяльності; відповідна адаптація до нових умов внутрішнього і зовнішнього середовища; розв'язання і узгодження можливих протиріч в системі розвитку та діяльності підприємства.

Управління розвитком підприємства включає такі основні складові:

1. Аналіз поточного стану організації виробництва. Проведення такого аналізу передуює розробці плану вдосконалення виробництва. Система аналізу містить

показники, що відображають стан і ефективність діяльності підприємства як об'єкта організації. Ці показники свідчать про результативність (ефективність) діяльності.

2. Організація підготовки виробничої діяльності підприємства. На цьому етапі необхідно охарактеризувати діючу на підприємстві систему організації підготовки виробництва, відзначити її позитивні і негативні сторони; визначити рівень виконання робіт в процесі підготовки виробництва; виявити наявність нормативів та положень, що визначають порядок планування; описати економічний механізм виробничої діяльності; уточнити порядок матеріального і нематеріального стимулювання працівників підприємства.

3. Здійснення організації виробничих процесів підприємства. Цей етап планування діяльності передбачає безпосередню перевірку виробничого процесу та визначення його характеристик.

4. Забезпечення виробничого процесу необхідною інфраструктурою. Для цього необхідно провести оцінку ступеня концентрації і централізації допоміжних і обслуговуючих робіт.

На основі результатів аналізу роботи підприємства розробляється план заходів щодо його розвитку.

УДК 330.341.1:631.145.001.76

ТКАЧЕНКО С.М., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ПОЛІЩУК М.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Нині надзвичайно актуальним є дослідження всіх аспектів розвитку інноваційної діяльності в умовах ринкових відносин. Адже інноваційне підприємництво в аграрній сфері – один із найважливіших шляхів забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних ринків сільськогосподарської продукції. Вийти з економічної кризи можливо лише за умови реалізації державної політики, спрямованої на розвиток інноваційної моделі економічного зростання. Особливо актуальною є ця проблема є для сільського господарства, яке перебуває особливо в критичній ситуації. Розвиток агропромислового комплексу в Україні потребує невідкладного наукового обґрунтування економічних відносин між суб'єктами підприємництва різних форм власності в умовах ринкової економіки.

Теоретичне узагальнення шляхів реформування, подолання кризових явищ у розвитку аграрного виробництва показує, що найоптимальнішим із можливих напрямів становлення вітчизняного підприємництва є інноваційний. Лише таким шляхом можна швидко й ефективно трансформувати сільськогосподарське виробництво, стимулюючи мале й середнє підприємництва і водночас забезпечити вихід на світовий рівень, що надзвичайно важливо для нашої держави з її величезним потенціалом аграрної країни. Адже Україна має 30% світових чорноземів, потужний науковий та освітянський потенціали.

Відродження аграрного виробництва на сучасному етапі демократичного державотворення має ґрунтуватися в основному на досягненнях науково-

технологічно-технічного прогресу, визначальна роль у якому належить розвитку науки, прискоренню інноваційної діяльності.

Сучасний економічний і науково-технологічно-технічний розвиток аграрного сектора характеризується глобалізацією ринку, загостренням на ньому конкуренції товаровиробників, зростанням рівня технологічності виробництва, поширенням всебічної оперативної інформації.

Пріоритетного значення розвитку агропромислового виробництва набуває новий чинник, який пов'язаний з інтелектуальною складовою процесу виробництва і значною мірою впливає на дохідність та інші соціально-економічні показники аграрного сектора.

Велике значення має відігравати формування інноваційного фонду та ринку науково-технологічно-технічної продукції в аграрному секторі. Насамперед слід розробити механізм формування інноваційних фондів у плані концентрації наукових розробок і фінансових ресурсів для їх подальшої практичної реалізації.

УДК 330.341.1.003:631.11

МИГАВКО Р.Б., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ПОЛІЩУК М.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

МІСЦЕ ТА ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Термін економічної категорії «інновація», який розробив і ввів у широкий вжиток Й. Шумпетер, – не просто поняття, що означає будь-яке нововведення, а нова функція виробництва, це – зміна його технології. У вітчизняній і зарубіжній літературі зустрічаються різні трактування таких категорій, як «нововведення», «новація», «інновація». «Новація» характеризує визначену новизну. «Нововведення» – це освоєння нової техніки і технології, поліпшення методів організації та управління. «Інновація» ж – діяльність, яку спрямовано на розробку, створення й розповсюдження нових видів виробів, технологій, організаційних форм.

У стані рецесії, в якому нині знаходиться агропромислове виробництво, головна увага має бути спрямована на відновлення потенційних можливостей існуючої технологічної бази. Адже саме через технологічні зміни можна змістити довгострокову криву деградації виробництва, розпочати нарощування випуску валової конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції, досягти, нарешті, стабілізації економіки за короткостроковий період.

Нині в Україні сформований потужний банк конкурентоспроможної наукової продукції для активізації розвитку агропромислового виробництва. Апробовано новітні агротехнології, інші розробки, які адаптовані до природно-економічних умов України. Водночас діючий економічний механізм в Україні поки що не забезпечує реальних умов господарським структурам для оптимального розвитку науково-технічного прогресу як основного фактору росту ефективності виробництва.

Між науково-проектними організаціями, установами з кінцевими їхніми продуктами – науково-технічними розробками та виробництвом має бути налагоджено тісний зв'язок для раціонального виконання спільного завдання – створення і впровадження в практику нововведень з максимальною ефективністю.

Технологічна та економічна віддача нововведень забезпечується органічним поєднанням несумісних на перший погляд, різнобічних сфер суспільної діяльності: науки, проектування та виробництва. Базою для такої спільності стають об'єкти нововведень, що розробляються у науково-проектній сфері. Вона потребує для таких робіт значних інвестицій, а окупність їх у виробництві визначатиметься сумою переваг вад упровадження науково-технічних розробок на великій кількості підприємств.

УДК 631.145:316.422.44

СМАГЛІЙ А.С., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ПОЛІЩУК М.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Напрями НТП в сільському господарстві багатогранні і переслідують насамперед раціональне використання землі, рослин, тварин, підвищення рівня рухомих споживчих якостей засобів праці, її продуктивності, конкуренто-спроможності виробництва та оздоровлення навколишнього середовища. НТП зумовлює тісний зв'язок і взаємозалежність таких факторів, удосконалення засобів праці, впровадження новітніх технологій і ефективної організації виробництва. Розширення масштабів технічного прогресу в сільському господарстві вимагає поліпшення його оснащення високопродуктивною економічною конкурентною технікою і створення економічно вигідних умов для її використання.

Слід звернутися до трьох основних напрямів НТП, які в сучасний період і на найближчу перспективу дедалі більше впливатимуть на розвиток продуктивних сил. Насамперед, це індустрія обробки інформації, автоматизація цих процесів на базі удосконалення ЕОМ; масове розповсюдження мікроелектроніки; використання роботів. По суті дані напрями науково-технічного розвитку часто називаються «електронною революцією», бо йдеться про принципову зміну всієї виробничої бази ринкового підприємництва, починаючи від матеріально-технічного, включаючи поряд з різнобічними функціями і процес управління.

Наступний перспективний напрям НТП – комплексне розв'язання енергосировинних проблем: використання нових енергоресурсів і економії старих; пріоритетний розвиток техніки і технологій ресурсощадливого типу; створення і промислове впровадження матеріалів з відповідними заданими властивостями, набутими внаслідок використання досягнень хіміко-фізичних і біологічних наук.

Вкрай важливий напрям, який займає чільне місце в науково-технічному прогресі – розвиток біотехнології з використанням її результатів для вирішення завдань виробничого, господарського й іншого характеру. Найбільш революційним напрямом у біотехнології є розвиток генної інженерії з широкими потенційними можливостями нових досягнень у цій галузі.

Протягом останніх десятиріч у країнах з розвинутою економікою науково-технічний прогрес набуває небачених раніше темпів прискорення. На це впливає ефективний економічний механізм НТП, органічно поєднаний з сучасною ринковою економікою розвинутих країн. У цьому механізмові визначальними домінантами є процеси інтеграції різних підсистем, їхнє подальше достатньо швидке розповсюдження (тиражування).

УДК 330.341.1.001.76:631.11

РУДЕНКО О.А., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ПОЛІЩУК М.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Адаптація аграрного сектора України до умов, що переважають у розвинутих країнах з ринковою економікою проходить складно і досить повільно. Це пояснюється кількома причинами. Нині, коли триває жорстка економічна криза і форми конкуренції нерідко набувають нецивілізованого характеру, на перший план замість інноваційного шляху розвитку економіки України пропонується загальне поліпшення економічної ситуації. Не слід дивуватися з того, що у нас спостерігається істотне зниження ринкового попиту на інновації та об'єкти інтелектуальної власності. Водночас світова практика засвідчує, що суспільство, яке не в змозі гнучко змінювати технологічну основу виробництва, приречене на економічну стагнацію, зростання соціальної напруженості.

Проблема технологічного переоснащення агропромислового виробництва, розвитку інноваційних процесів у його сферах безпосередньо пов'язана з досягненням такого рівня науково-технологічного потенціалу, інфраструктури, який забезпечить реалізацію результатів наукових розробок.

Нині агропромислове виробництво України опинилося в такій економічній ситуації, коли старий затратний уклад уже вичерпав закладені в ньому можливості економічного зростання, а новий повільно за наявності нерозв'язаних проблем лише започатковується. Це призвело до критичного мінімуму віддачі від капіталу в аграрному секторі.

Розвиток агропромислового виробництва, зорієнтованого на широке використання інновацій, – це досить складний і довготривалий процес. До пріоритетних напрямів науково-технічного прогресу в сільському господарстві віднесено біотехнології, інтернет-економіку, вітчизняне сільськогосподарське машинобудування і технічний сервіс, ресурсо- та енергозбереження, сучасні вискоєфективні технології, освоєння ринкової економіки і комп'ютерно-інформаційних систем, розв'язання проблем соціально-економічного розвитку села.

Таким чином, сталий ефективний розвиток сільського господарства України можливий лише за умов підвищення наукоємності галузі, масового впровадження у практику рекомендованих вченими науково-прогресивних технологій та організаційно-економічних механізмів побудови виробництва, формування ринків збуту продукції і поліпшення соціального стану працівників сільського господарства.

УДК 330.341.1.001.6:631.11

МУЗИКА А.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ПОЛІЩУК М.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАХОДИ ПО ПРАКТИЧНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Система заходів сталого розвитку України має базуватися на стратегічному пріоритеті розвитку агропромислового комплексу через реалізацію системи інновацій:

- ідеологічні інновації як орієнтир сталого розвитку країни, основані на пріоритетності розвитку агропромислового комплексу;
- екологічні інновації повинні забезпечувати збереження природних ресурсів країни, біологічного і ландшафтного різноманіття, сталого природокористування, покращення життя населення через підвищення якісної складової природного середовища;
- технологічні інновації є невід'ємною частиною екологічних і, крім вищезазначеного, повинні підвищувати продуктивність праці, збільшувати економічні показники діяльності в агропромисловому комплексі;
- соціальні інновації орієнтовані в першу чергу на вирішення проблеми неprestижності проживання на селі, підвищення рівня життя сільського населення за рахунок економічних, соціальних, інфраструктурних складових аграрної політики.

Масове освоєння інновацій в аграрному секторі повинне стати заключним етапом всебічно підготовленого і дієвого інноваційного процесу. Початковим же етапом є створення Державної програми реалізації інноваційної моделі розвитку аграрного сектору України як спільного проекту державних і регіональних фінансових, науково-освітніх, виробничих та інших суб'єктів інноваційного процесу.

Метою створення Державної програми реалізації інноваційної моделі розвитку аграрного сектору України є підвищення рівня внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності аграрного сектору України, раціональне використання, збереження і відродження природних ресурсів та підвищення рівня життя в сільській місцевості.

На основі програмно-цільового підходу розроблені програмні заходи, що мають здійснюватися в таких напрямках як науковий, інтелектуальний, економічний, інституційний, консультаційний та напрям щодо зниження ризиків в аграрній сфері.

УДК 340.341.1

КОЛЕСНИК Є.І., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ПОЛІЩУК М.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У діяльності українських підприємств недостатньо уваги приділяється управлінню інноваціями (виняток складає експлуатаційний етап), відсутні стратегія і плани управління інноваційною ситуацією, не формується політика управління інноваціями, та система адаптації управління до інноваційної сфери.

Дослідження праць Ф. Хайека, П. Друкера, О. Амоші, О. Лапко доводять, що механізм створення і поширення нововведень має три загальні складові, характерні майже для всіх країн: формування системи державної підтримки фундаментальних і пошукових досліджень; розвиток різних форм і джерел фінансування, а також непрямого стимулювання досліджень; підтримка малого інноваційного підприємництва.

Отже, сучасні теорії інноваційного розвитку змістили акценти у поведінці людей, сформувавши у них прагнення до накопичення знань. Стало очевидним, що економічне зростання країн великою мірою залежить від інноваційної активності підприємницьких структур, від їх прагнень, зусиль і здатності використовувати у своїй діяльності новітні технології, творчо підходити до визначення способів

задоволення потреб споживачів, на основі чого вдосконалювати та оновлювати продукцію, отримуючи більші доходи і зміцнюючи свої ринкові позиції.

Перехід української економіки до ринкового типу функціонування супроводжується зростаючим науково-технічним і технологічним відставанням від індустріально-розвинених країн. В Україні витрати на науку з кожним роком зменшуються і суттєво відстають від світових лідерів.

Державна регіональна інноваційна політика покликана вирішувати стратегічні та поточні завдання у сфері інноваційної діяльності, тому відокремлюють два її види: довгостроковий і поточний. Як результат, держава отримує можливість обрати один з напрямків реалізації державної регіональної інноваційної політики. Зокрема: технологічного поштовху, ринкової орієнтації, соціальної орієнтації, зміни економічної структури господарського механізму.

Таким чином, без розробки і впровадження управлінських методів стратегічного й тактичного регулювання інноваційної діяльності як в державі, так і регіоні не вдасться досягти стабілізації економіки.

УДК 330.341:658

СУДДЯ О.М., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ПОЛЩУК М.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

У складний для України період відродження ринкових відносин проблема підвищення ефективності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств набуває принципового значення, оскільки її рішення дасть змогу перейти до створення і використання технологій більш високого рівня, а отже, прискорити економічне зростання національної економіки.

В роботі використані такі методи дослідження як метод емпіричного дослідження (спостереження, порівняння); методи теоретичного дослідження (опрацювання літературних джерел, зокрема законів, постанов, указів Президента, праць вчених, а також формалізація і логічне осмислення даних).

Матеріально-технічні ресурси є речовинною основою інноваційного потенціалу, визначають його техніко-технологічну базу. Актуально орієнтуватися на створення не матеріаломістких нововведень, що дасть змогу максимально комплексно використовувати наявну сировинну базу, нові види матеріалів. Фінансова складова інноваційного потенціалу забезпечує надходження коштів для виконання інноваційних процесів, створює стимули і умови для розробки інновацій, впливає на вибір тематики інноваційних проектів відповідно до потреб функціонування і розвитку самої інноваційної сфери, сприяє ефективному формуванню витрат на інновації.

Важливим фактором є ставлення робітників до інноваційних процесів. Дослідження, проведені на вітчизняних промислових підприємствах виявили, що серед керівників вищого й середнього рівнів підтримують і беруть участь в інноваційних процесах у середньому 70% респондентів, 8% ставляться до них пасивно, 10% опитаних чинять опір, 12% взагалі не визначилися. Це свідчить про середній рівень зацікавленості працівників у розвитку інновацій.

Підприємці повинні усвідомлювати, що управління нововведеннями є серцевиною підприємницької діяльності, необхідною умовою успішного бізнесу, тому що саме нововведення сприяють підвищенню якості і зниженню собівартості продукції, забезпечують її конкурентоспроможність, а відтак й ефективну присутність підприємств та організацій на ринку товарів і послуг. Керівники мають спонукати кожного співробітника і всіх членів колективу до активної діяльності для задоволення своїх потреб і для досягнення цілей організації через проведення дослідів, експериментів з упровадження ідеї нової техніки, продуктів, технологій, організаційно-управлінської форм та методів з підготовки кадрів, розробки та розповсюдження інновацій; вводити інноваційні технології в виробництво; підвищувати конкурентоспроможність підприємства; виходити на ринок поза межами України.

УДК 631.172/.173(477)

МАРЧЕНКО А.В., студент 4 курсу

Науковий керівник – **НЕПОЧАТЕНКО А.В.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ТЕХНІКОЮ ВІТЧИЗНЯНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Останнім часом в агропромисловому комплексі України намітилася чітка тенденція до різкого погіршення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Так, потреба сільськогосподарського виробництва у більшості видів техніки на сьогодні задоволена ледве наполовину. При цьому переважна її більшість фізично та морально зношена, що безумовно впливає як на кількісні, так і якісні показники виконання машинно-технологічних операцій.

Отже питання оцінки сучасного стану забезпеченості технікою вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників є актуальним.

За 1991–2010 роки у вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників відбулось зменшення наявної кількості: тракторів та зернозбиральних комбайнів – більше ніж у 3 рази, бурякозбиральних машин – майже у 5 разів, кукурудзозбиральних комбайнів – більше ніж в 6 разів.

Слід також відмітити, що в сільськогосподарських підприємствах України майже 80% всієї наявної техніки вже відпрацювало свій амортизаційний термін, що в свою чергу вимагає від аграрних товаровиробників постійно виділяти значні обсяги матеріальних та фінансових ресурсів для підтримки її робочого стану.

Переважна більшість вітчизняної техніки, що надходить у сільське господарство на сьогодні, була розроблена та поставлена на виробництво ще за часів СРСР, а нові марки машин, як правило, являють собою лише модернізовані модифікації вже давно відомих моделей.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України на ринку сільськогосподарської техніки в 2007–2010 роках українські сільськогосподарські товаровиробники при придбанні машин і обладнання віддавали перевагу імпортній техніці, закупки якої у ці роки досягли 76–82% від загального обсягу закупівлі технічних засобів

Проведені розрахунки показують, що для забезпечення технологічних потреб сільського господарства на сьогодні в країні не вистачає як мінімум 44% тракторів та 52% зернозбиральних комбайнів.

Стрімке зменшення наявної кількості МТП та суттєве погіршення її якісного стану призводить до значного збільшення навантаження на фізичний трактор ріллі, а на зернозбиральний комбайн – посівів зернових. В свою чергу, все це призводить до розтягування агротехнічних строків виконання польових робіт, погіршує їх якість, значно збільшує втрати урожаю, що в кінцевому підсумку негативно відображається на якісних характеристиках виробленої сільськогосподарської продукції та її собівартості.

УДК 658.15: 33.057.7

МИКОЛАЇВСЬКИЙ А.В., студент 3 курсу

Науковий керівник – **ХУДЯКОВА Л.К.**, викладач

Технологічно-економічний коледж БНАУ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН ЗА РЕЗУЛЬТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ОСІЇВСЬКЕ»

В умовах товарно-грошових відносин основним показником, що характеризує кінцевий результат виробничо-господарської діяльності підприємства, є прибуток, а його одержання – безпосередня мета виробництва. Основним завданням управління прибутком підприємства є забезпечення зростання його рівня та ефективний розподіл за напрямками економічного розвитку. Проблема ефективності розподілу прибутку підприємств є однією з найбільш дискутованих у сфері фінансового менеджменту.

Об'єктом нашого дослідження є виробничо-господарська діяльність ТОВ «Осіївське».

На основі аналізу фінансової та статистичної звітності ми спостерігаємо, що у поточному році рентабельність підприємства зросла на 45%, прибуток на 368 тис.грн порівнянню з минулим роком. Чистий дохід склав 949 тис.грн. Фонд заробітної плати, який становить 1464 тис.грн зріс на 62%, при цьому кількість працівників зросла всього на 5 чоловік. Відповідно середньомісячна заробітна плата зросла на 51%, а продуктивність праці на 28%.

Дослідження складу і структури витрат на виробництво продукції показало, що в собівартості продукції рослинництва переважають витрати на нафтопродукти (37,43%), плата за оренду (16,15%), оплата праці (8,06%). На виробництво продукції тваринництва – витрати на корми (43,90%), на оплату праці (22,30%), запасні частини (9,73%), електроенергію (4,16%).

На нашу думку для збільшення прибутку підприємства необхідно нарощувати обсяги виробництва і реалізації продукції, розширювати, орієнтуючись на ринок, її асортимент і якість. Впроваджувати заходи щодо підвищення продуктивності праці працівників завдяки новому сучасному обладнанню. Знизивши витрати на виробництво та реалізацію продукції можна вдосконалити цінову політику підприємства, що в свою чергу вплине на зростання попиту. Додатковим заходом може бути удосконалення збутової політики за рахунок грамотного встановлення договірних відносин з партнерами. Отже, усі заходи щодо вдосконалення формування і використання прибутку мають базуватися на максимальному використанні потенціалу, що є у розпорядженні підприємства, у тому числі і фінансовому.

УДК 658.15: 338.124.4

РОМАНЧЕНКО В.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник - **ХУДЯКОВА Л.К.**, викладач

Технологічно-економічний коледж БНАУ

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВИХОДУ З ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ФАСТІВКА»

Всебічний аналіз результатів трансформації аграрного сектору економіки показує, що причини суперечливості процесів і результатів реформ криються не лише у відсутності практичного досвіду здійснення таких змін, а й у відсутності науково обґрунтованої стратегії управління формотворчими процесам. Тому діяльність підприємства в умовах ринкової економіки, в процесі виходу з економічної кризи, значною мірою залежить від якісної оцінки фінансового стану підприємства.

Об'єктом нашого дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «Фастівка».

На підставі даних показників фінансово-господарської діяльності підприємства ми спостерігаємо зростання виручки від реалізації продукції на 6771,0 тис. грн.

Дослідження складу прибутку від реалізації продукції рослинництва показало, що найбільш прибутковими були зернові та зернобобові (1309,0 тис. грн) та соняшник (360,0 тис.грн).

Оцінка фінансового стану ТОВ «Фастівка» показала збільшення власного капіталу в загальній сумі коштів, підвищення ефективності використання всіх наявних ресурсів незалежно від джерел їх формування, перевищення темпів зростання доходів над темпами зростання витрат. Ми вважаємо, що все це свідчить про можливість розширення виробництва та зміцнення позиції підприємства на ринку.

На нашу думку, з метою вдосконалення виробничо-господарської діяльності підприємства бажано знизити загальну суму поточних зобов'язань, збільшити власний капітал, підвищити забезпеченість підприємства власними обіговими коштами. Ми вважаємо, що важливим фактором в покращенні фінансового стану має стати оновлення виробничих фондів, оскільки вони зношені на 79%, що дозволить покращити якість продукції, а відповідно збільшити її збут за умови оптимальної цінової політики та удосконаленої маркетингової політики.

УДК 658.15

ШУШКО А.С., студентка 3 курсу

Науковий керівник - **ХУДЯКОВА Л.К.**, викладач

Технологічно-економічний коледж БНАУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА БАЗІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ІНТЕР-РТІ»

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-господарської діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їх ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Об'єктом нашого дослідження була фінансова та статистична звітність ТОВ «Інтер-РТІ», яке є виробником конкурентоспроможної продукції, відомої в Україні та за її межами.

Проведені розрахунки основних показників оцінки фінансового стану за звітний період показали задовільне значення коефіцієнтів платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності, що свідчить про достатній рівень власного капіталу та фінансову незалежність підприємства від кредиторів. Незначне зниження оборотності власного капіталу вважається недопрацюванням фінансової служби.

На основі аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства за 2011 рік Засновниками ТОВ «Інтер-РТІ» було поставлено перед колективом завдання на плановий 2012 рік: збільшити обсяг випуску продукції на 38,8% і довести його до 117,7 млн.грн ц діючих цінах, забезпечити обсяги продажу в об'ємі 123,8 млн.грн, отримати чистий прибуток в сумі 13,3 млн.грн.

На наш погляд, вирішення даного завдання можливе в результаті розробки оптимізаційних моделей залучення і використання фінансових ресурсів підприємства, формуванні оптимальної структури капіталу (тобто співвідношення власних та позичкових коштів), ефективному використанні власного капіталу.

Отже, на основі проведеного аналізу майнового стану, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності діяльності ТОВ «Інтер-РТІ», можна зробити висновок про задовільний фінансовий стан підприємства та можливість його вдосконалення за рахунок зміцнення позиції підприємства на існуючих ринках збуту, а також пошуку нових ринків (Росія, Казахстан), аналітично обґрунтованого зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції, зменшення непродуктивних витрат, підвищення конкурентоспроможності продукції.

УДК 336.14 (477)

ПАРХОМЕНКО А.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **ЗАЙЦЕВА Н.І.**, викладач

Технологічно-економічний коледж БНАУ

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку України неможливе без створення обґрунтованої системи міжбюджетних відносин. І хоча її формування розпочалося з набуттям Україною незалежності через значну неоднозначність та суперечливість даного питання воно остаточно не вирішене й досі. Отже, не випадково, що йому постійно приділяють увагу державні діячі, суб'єкти бюджетних правовідносин, дослідники у галузі державного управління та фінансів.

Відповідно до цього в даній науково-дослідній роботі проведено аналіз системи організації міжбюджетних відносин в Україні, висвітлено наявні проблеми дотаційних бюджетів за період з 2005-2011 рік. Серед місцевих бюджетів, які мають міжбюджетні відносини з державним бюджетом, переважна більшість (близько 90%) є дотаційними.

У динаміці з 2005-2011 р. спостерігається подальше збільшення частки дотаційних бюджетів і, відповідно, скорочення бюджетів - донорів. Так у 2005 році налічувалося 89 бюджетів – донорів, або 13% від їх загальної кількості, а до 2012-го їх залишилося тільки 46, або 6,7%. Бюджети – донори у різні роки забезпечували від

1,18% до 6,47% дохідної частини державного бюджету. Основними бюджетами – донорами виступають бюджети міст. У 2011 році таких бюджетів було 40 із 46.

За результатами проведеного дослідження дійшли таких висновків: 1. Становлення місцевого самоврядування в Україні перебуває під загрозою через брак власних фінансових ресурсів. 2. Застосована в Україні система фінансового вирівнювання є досить не досконалою, оскільки не створює необхідної зацікавленості місцевих органів влади в пошуку і мобілізації резервів зростання доходів та раціонального використання коштів. 3. Незважаючи на всі вади механізму фінансового вирівнювання, повністю відмовитися від нього сьогодні неможливо: у нас надто не рівномірне розміщення продуктивних сил, значно диференційована податкова база регіонів, часто непорівнянні обсяги витрат у сфері надання державних і громадських послуг та їх вартість. 4. Подальший розвиток місцевого самоврядування неможливий без зміцнення основ його фінансової незалежності.

УДК 364.35

ВОЛИНЕЦЬ І.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **БЕЗПАЛА О.В.**, викладач

Технологіко-економічний коледж БНАУ

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД, ЙОГО ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОЖИВЧОГО ТОВАРИСТВА «ЖУРАВКА»)

В умовах становлення економічних та соціальних складових нової незалежної держави, важливе місце посідає така фінансова інституція як Пенсійний фонд України. Велика кількість невирішених питань зумовили ряд важливих перетворень, що відбулися і продовжують відбуватись. Вони напряду торкнулись проблем пенсійного забезпечення, що є найбільш дискутованим у сфері соціального забезпечення.

Об'єктом нашого дослідження є споживче товариство «Журавка», що започаткувало свою роботу у липні 1999р. Вид діяльності – торгівля. З моменту свого заснування „Журавка” взято на облік платників збору до Пенсійного фонду Ставищанського району.

Аналіз відрахувань до Пенсійного фонду показав, що за 2009 р. страхові внески склали 13681,89грн., а в 2010р. становили 15195,75грн., що на 11% більше, ніж в попередньому році, а за 9 місяців 2011 року ця сума склала 16442,47грн, що на 11% перевищило показник минулого періоду. Такі позитивні тенденції зумовило розширення послуг, що надаються СТ „Журавкою”, а як наслідок збільшення прибутків та ріст фонду оплати праці.

Перед пенсійною системою стоїть ряд невирішених проблем: щорічно на покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду йде сума, що в 2011 році склала 27 млрд грн; тенденція до старіння нації; недосконалість пенсійного законодавства; нелегальна заробітна плата.

Тому, щоб забезпечити гідний рівень життя пенсіонерів, урядом було проведено такі заходи підвищення мінімального стажу для одержання пенсії з 5 до 15 років; підвищення нормативів страхового стажу:

- а) жінкам з 20 до 30 років; б) чоловікам з 25 до 35 років;
- проведення переоцінки пенсій працюючим пенсіонерам;
- врегулювання пенсійного забезпечення держслужбовців;
- законодавче розмежування системи сплати податків та страхових внесків.

Крім вже здійснених заходів, на мій погляд, має місце проведення наступних змін: впровадження єдиних правил призначення пенсій; звільнення бюджету Пенсійного фонду від невластивих йому виплат; забезпечити розвиток накопичувальної системи; розробити професійні пенсійні програми для працівників.

УДК 364.35

ЛИТВИНЕЦЬ Н.О. студентка 3 курсу

Науковий керівник – **БЕЗПАЛА О.В.**, викладач

Технологіко-економічний коледж БНАУ

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ У СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН (За результатами дослідження Товариства з обмеженою відповідальністю „Інтерагроінвест”)

На сучасному етапі розвитку та формування ринкових відносин, одним з важливих напрямів діяльності держави є вирішення питань соціального страхування. Соціальне страхування як один із вагомих елементів системи соціального захисту в Україні спрямоване на забезпечення фінансування соціальної допомоги та підтримки людям, їх захист в умовах подолання кризових явищ в державі. Питання розвитку соціального страхування є надзвичайно актуальним в наш час. Сьогодні стоїть завдання побудувати таку систему соціального захисту яка могла б швидко і якісно підняти рівень життя соціально незахищених груп населення і в той же час не гальмувати розвиток економіки.

Об'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю „Інтерагроінвест”. Товариство є суб'єктом господарювання з 2008 року і створено з метою виробництва сільськогосподарської продукції та реалізації на основі отриманого прибутку інтересів учасників товариства, а також економічних та соціальних інтересів трудового колективу.

За результатами проведеного аналізу внесків до фондів соціального страхування на основі даних ТОВ „Інтерагроінвест” встановлено:

- сума відрахувань та утримань до Пенсійного фонду становила у 2009 році на 14580,17 грн. більше, ніж у 2008 році, а у 2010 році нараховано внесків на 4712,7 грн. більше, порівняно з 2009 роком;
- нарахування та утримання до фонду з тимчасової втрати працездатності у 2009 році зменшилися на 92661,11 грн. порівняно з 2008 роком, а у 2010 році зменшилися на 16310,26 грн.;
- страхові внески до Фонду на випадок безробіття у 2009 році збільшилися на 4702,06 грн., а у 2010 році зменшилися на 82150,56 грн.;
- нарахування внесків до Фонду нещасних випадків та професійних захворювань у 2009 році порівняно з 2008 зросли на 2,4%, а у 2010 році нарахування знизилися на 15163,1 грн.

Таким чином спостерігається тенденція зо зменшення сум внесків до фондів соціального страхування.

Система соціального страхування потребує ефективного реформування. Одним із найбільш обґрунтованих шляхів реформування є введення з 1 січня 2011 року єдиного соціального внеску. Це зменшило складність розрахунків внесків до фондів соціального страхування та дозволило страхувальникам заощаджувати кошти.

Заходами щодо реформування системи соціального страхування мають бути: створення ефективною системи управління соціальним страхуванням за участю представників трьох сторін соціального партнерства; удосконалення системи виплат; створення стійкої фінансової системи для економічного та правового захисту людини у разі настання страхових випадків; установлення дієвого контролю за цільовим використанням коштів цільових страхових фондів.

Таким чином, вихід з економічної кризи в сфері соціального страхування лежить у впровадженні реформ, пошуку нових форм і методів організації соціального страхування.

УДК 631.145:639.137.2.002.645

ДРАГА Ю.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТАН ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Внаслідок здійснення ринкових реформ та лібералізації зовнішньої торгівлі – економіка України стала відкритою для дії чинників міжнародної конкуренції. В умовах розширення масштабів вільної торгівлі країни прагнуть досягти конкурентних переваг у виробництві окремих видів товарів, зокрема і сільського господарства. Підприємства, які спеціалізуються по вирощуванню цукрових буряків, мають усі перспективи щоб посісти місця провідних експортерів у світі. Тому кожне агропромислове підприємство повинно вміти ефективно використовувати власні виробничі ресурси, щоб не втрачати своїх конкурентних позицій.

Актуально. Проблемою розвитку економіки України на сучасному етапі є підвищення ефективності суспільного виробництва шляхом випуску конкурентоспроможної продукції на базі науково-технічних інновацій. У ринковій системі господарювання категорія «конкурентоспроможність» - одна з головних, бо в ній концентровано відбиваються економічні, науково-технічні, виробничі, організаційно – управлінські, маркетингові та інші можливості не лише окремого господарства, регіону, а й країни в цілому.

Особливо це характерно для аграрного виробництва, для якого властиві сезонність, залежність від природних умов, великий розрив між часом вкладення коштів із їх поверненням після реалізації продукції, висока капіталомісткість, низька фондівіддача.

Основою дослідження є сучасна економічна теорія та системний аналіз ефективності виробництва, реалізації, споживання продукції рослинництва та тваринництва, а також міжгалузевих зв'язків, які при цьому виникають.

УДК 658.310.8:339.9:631.173

КИФОРУК Д.Ю., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПО ТЕХНІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Менеджмент зовнішньоекономічних операцій по технічному забезпеченні сільськогосподарських товаровиробників - досить важлива тема в Україні, оскільки наша країна розглядається як аграрна, забезпеченість технікою знаходиться на досить низькому рівні, отже потрібно знайти шляхи виходу з даної проблеми. Серед українських вчених, які досліджували дану проблему, варто відзначити, перш за все, таких учених, як В.Кравчук, Я. Гуков, В.Савченко, М. Грицишин, М.Лучна, М. Єсепчук, Я.К. Білоусько, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, В.М. Трегобчук, В. Марченко та інші. Актуальність даної теми полягає у необхідності оцінки поточного стану діяльності підприємств по технічному забезпеченню сільгоспвиробників машинами та обладнанням. Основними завданнями даної роботи є: огляд міжнародної торгівлі с.-г. технікою; розглянути стратегічні пріоритети розвитку с.-г. машинобудування; огляд сучасного стану ринку с.-г. техніки та тенденції його розвитку в Україні та світі.

Протягом останніх трьох років ринок сільськогосподарської техніки динамічно розвивається. Так в 2011 році його обсяги зросли майже вдвічі порівняно з показниками 2010 року: обсяги експорту сільськогосподарського обладнання за десять місяців 2011 року збільшились на 31% в порівнянні з цілим 2010 роком, обсяги імпорту збільшились на 70% за відповідний період. Потенціал розвитку ринку сільськогосподарської техніки України, без перебільшень, величезний. Аграрії постійно потребують нової високопродуктивної техніки.

У цілому, попит на сільськогосподарську техніку значно зріс протягом останніх років не стільки в Україні, скільки в глобальному масштабі. Швидке зростання попиту спричинене, перш за все, різким підвищенням цін на продукти харчування, що значно покращило фінансову ситуацію сільськогосподарських виробників. Це в свою чергу призвело до збільшення інвестицій у високоефективну сільськогосподарську техніку.

Вітчизняне сільгоспмашинобудування намагається вирватися з технологічної ями, в якій галузь опинилася в середині 90-х років минулого століття, і подолати наслідки фінансової кризи. Українська сільгосптехніка потребує масштабному оновлення. Парк тракторів і комбайнів на 70% складається з техніки, яка відпрацювала свій ресурс. Для прискорення оновлення сільгосптехніки держава повинна активізувати лізингові схеми і відновити форвардні закупівлі зерна, що дозволить аграріям отримати "живі" гроші.

Використання високоефективної техніки гарантує проведення всіх сільськогосподарських робіт в оптимальні строки, дає змогу використовувати в єдиному технологічному процесі техніку, це забезпечує збільшення врожаїв, зниження собівартості продукції та підвищення її конкурентоспроможності.

УДК 658.310.8:006:339.9

КРАВЧЕНКО К.А., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання забезпечення якості продукції в умовах розвитку міжнародної торгівлі та споріднених їй видів діяльності є домінуючою економічною проблемою для всіх країн світу. Успіх організації чи підприємства на зовнішньому або внутрішньому ринку цілком залежить від якості їх продукції, робіт чи послуг. Без докорінного поліпшення якості продукції не може бути ефективно вирішена жодна значна наукова, виробнича чи соціальна проблема.

Метою тез є теоретичне обґрунтування управління якістю на підприємстві.

Поняття якості продукту з позицій його відповідності вимогам споживача склалося саме в умовах ринкової економіки. Ідея такого підходу до визначення якості продукції належить голландському вченому Дж. Ван Етінгеру. У сучасній теорії можна виділити три рівня якості на підприємстві: 1) організаційний рівень, на якому якість пов'язана із ступенем задоволення зовнішніх потреб споживачів продукції; 2) процесний рівень, тобто рівень функціональних підрозділів підприємства, на якому якість визначається технологіями, сировиною, кваліфікацією працівників та рівнем виконання основних процесів та функцій; 3) рівень виконавця, на якому якість визначається точністю, завершеністю, своєчасністю, новизною та вартістю продукції.

В умовах ринкової економіки успішна діяльність будь-якої компанії можлива лише в тому випадку, коли вироблені нею продукція та послуги: відповідають чітко визначеним потребам, середовищу застосування і призначення; мають необхідні споживчі властивості; відповідають діючим нормативним документам; відповідають чинному законодавству та іншим вимогам суспільства; пропонуються покупцеві за конкурентоспроможними цінами; обумовлюють одержання прибутку.

Провідні фахівці в галузі якості давно встановили, що якість продукції на 95 % залежить від якості організації процесів діяльності, і тільки на 5% залежить від інших причин. Тому більшість провідних компаній в світі концентрують свої зусилля на підвищенні якості продукції через якісну організацію процесів діяльності, а системи управління таких компаній називають системою управління якістю.

Для досягнення високих стандартів якості на українських підприємствах необхідно також забезпечувати дотримання міжнародних стандартів, зокрема, серії ISO 9000, які прискорюють створення систем управління якістю, що містять організаційні структури, методики, процеси і ресурси, необхідні для здійснення загального управління якістю.

УДК 631.14:636.2.084:339.52

ЛІТВІНЧУК Ю.А., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УМОВАХ СОТ

Основною проблемою галузі є зменшення обсягів виробництва продукції і поголів'я тварин, яке відбувається в господарствах усіх форм власності. Так, у порівнянні з

показниками 1990 року станом на 01.01.2011 року в усіх категоріях господарств чисельність корів скоротилась у 3,2 рази, а виробництво молока зменшилось у 2,2 і яловичини — в 4,6 рази.

Така ситуація призвела до зменшення рівня виробництва та споживання продуктів молочного скотарства.

Метою тез є визначити стан та перспективи розвитку молочного скотарства України в умовах СОТ.

Нині є нагальна потреба чітко визначити пріоритети розвитку галузі скотарства, а також механізми їх державної підтримки з урахуванням специфіки ринкової економіки та вимог СОТ.

Основними причинами, що призвели до руйнівних наслідків у скотарстві та продовжують свою негативну дію є:

- нестабільний рівень закупівельних цін на молоко та яловичину, що не забезпечує стійкого беззбиткового їх виробництва і знижує інвестиційну привабливість галузі;
- недосконалий механізм державного регулювання імпорту продукції, яка завозиться за значно нижчими цінами, що ставить вітчизняного товаровиробника у нерівні умови і несе загрозу подальшого згортання виробництва;
- відсутність вигідної для товаровиробника кредитної політики, спрямованої на оновлення основних засобів виробництва;
- слабе інтегрування виробництва, переробки і реалізації молочної та м'ясної продукції, що призводить до різких коливань закупівельних цін на молоко і яловичину;
- низька платоспроможність населення;
- значне зменшення кількості великих спеціалізованих підприємств із високим рівнем концентрації поголів'я і технологічного забезпечення виробництва молока та яловичини.

На даний час потенційні можливості збільшення виробництва молока та яловичини в господарствах населення майже повністю вичерпані, фермерські господарства практично не займаються молочним скотарством. На них припадає лише 1,4% загального поголів'я корів, близько 1% валового виробництва молока і до 1,4% яловичини. За таких умов лише комплексний підхід до вирішення існуючих проблем у скотарстві дасть змогу докорінно змінити ситуацію в цьому сегменті вітчизняного тваринництва в напрямі повного задоволення державних потреб.

УДК 631.45:339.137.2.002.645

СУЛИМА Н.М., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТАН ТА НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний стан економіки нашої країни вимагає створення необхідних умов для забезпечення зростання конкурентоспроможності всіх її сфер, зокрема, агропромислового виробництва, де виробляється 90% продовольчої продукції, близько 35% валового внутрішнього продукту. Чим вища конкурентоспроможність суб'єктів аграрного ринку, тим вища ефективність їх господарської діяльності. Тому підвищення конкурентоспроможності виробництва в аграрному має стати одним з найважливіших пріоритетів агропромислової політики України.

Метою тез є теоретичне обґрунтування напрямків підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств.

На сьогоднішні Україна перебуває на етапі становлення ринкової економіки і відповідно вивчення проблеми конкурентоспроможності знаходиться у зародковому стані. Не вирішеними залишаються проблеми: диспаритету цін на матеріально-технічні ресурси для сільського господарства і продукцію його виробництва; об'єктивних міжгалузевих розподільчих відносин у сфері виробництва; створення повноцінної ринкової інфраструктури аграрного сектору для матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва та збуту його продукції; ефективного державного регулювання і фінансової підтримки розвитку сільського господарства та інші.

Дослідивши розвиток галузей аграрного сектору в останні роки можна зробити висновок, що першочергові заходи щодо здійснення позитивних структурних зрушень та зміцнення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств у сфері аграрного сектору України мають відбуватися за такими напрямками: - створення умов для залучення як вітчизняного, так і іноземного інвестиційного потенціалу на цілі модернізації виробництв; - вдосконалення механізму мотивації до зниження енерговитрат на підставі прямих і непрямих форм стимулювання; - запобігання нецільовому використанню активів українських підприємств шляхом встановлення більш жорсткої та персоніфікованої відповідальності керівництв підприємств за результати роботи; - забезпечення національної економіки сучасною інформаційною інфраструктурою для мінімізації витрат виробничого процесу; - стимулювання впровадження на підприємствах систем сертифікації якості та безпечності виробництва харчових продуктів згідно з міжнародними стандартами, а також приведення національних стандартів у відповідність з міжнародними.

УДК 339.137.2/52:637.1

АБАІМОВА С.М., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЦУКРОБУРЯКОВА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ СОТ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ

Бурякоцукрове виробництво України є однією із основних стратегічних пріоритетних галузей народного господарства, розвиток якої визначає економічну безпеку країни, її експортний потенціал, сприяє розвитку інших галузей харчової промисловості та є джерелом значних фінансових надходжень до Державного бюджету.

Бурякоцукровий комплекс України станом на 2010 р. включає майже 7 тисяч крупних сільськогосподарських підприємств, 105 цукрових заводів, 12 насінневих підприємств, мережу бурякоприймальних пунктів та інші допоміжні підприємства. Науково-технічне забезпечення галузі здійснює два науково-дослідних інститути і один проектний, 7 дослідно-селекційних станцій та 8 дослідних елітних господарств. Посівні площі цукрових буряків в країні становлять 320 -550 тис. га, закупки сировини – 15-16 млн. тонн, виробництво цукру – 1,6-1,9 млн. тонн в середньому за рік. Однак, потенційні можливості України у виробництві цукросировини і цукру значно вищі. За обсягом виробництва цукру з цукрових буряків Україна серед країн світу з розвиненим цукробуряковим виробництвом впевнено займала перше місце. Значний обсяг його

виробництва з вітчизняної сировини забезпечував можливість задоволення потреби в цьому продукті власного населення держави, незалежність її від імпорту цього продукту, сприяв забезпеченню роботою понад 1 млн. чоловік в сільському господарстві та цукровій промисловості, давав можливість вкладати значні кошти в розвиток власного цукробурякового виробництва. За останні десять років галузь втратила позиції світового лідера і опинилася в глибокій економічній кризі. Негативні процеси, які відбулися в цукровій промисловості, призвели до значного спаду виробництва. Скоротилася кількість працюючих цукрових заводів зі 192 до 105, частина заводів безсистемно демонтована і не підлягає відновленню. Матеріально-технічна база існуючих заводів фізично та морально зношена.

Але уже в 2009 та 2010 рр. спостерігається тенденція до збільшення виробництва цукрових буряків до 10,0 млн. т у 2009 р. і 13,7 млн. т у 2010 р. та цукру відповідно до 1276 тис. т і 1808 тис. т. У 2011 р. збільшилось надходження цукрових буряків на переробні підприємства на 33,9% (тобто 17 млн. 744 тис. т). За 2011 рік українські цукрові заводи виробили 2 млн. 330 тис. т цукру з буряків нового врожаю, що на 43,6% більше порівняно з 2010 роком. Але основні негативні явища в галузі ще не подолані.

УДК 339.138

ГРИЦАК А.В., студентка 2 курсу

Науковий керівник - **ГНЄДІЧ В.І.**, викладач

Технологічно-економічний коледж БНАУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВ «БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ КОМБІНАТ»

В умовах конкуренції товаровиробників, підприємництва і відсутності державного контролю за виробництвом та розподілом виготовленої продукції, зростає значення комерційної діяльності підприємства. ТОВ «Білоцерківський молочний комбінат» - це нове підприємство, побудоване в 2006-2008 роках у відповідності з директивами Європейського Союзу та вимогами Міжнародної молочної федерації. На БМК впроваджена сучасна європейська безконтактна технологія виробництва, яка забезпечує високий ступінь чистоти харчового виробництва. Зі вступом України у СОТ комбінат має перспективи виходу на європейський ринок. Для підтримки і підвищення високої якості продукції на комбінаті розроблено і впроваджено «Політику у сфері якості та безпечності»

Сировиною для виготовлення продукції служить молоко вищого і першого ґатунків, яке постачається виключно від сільгосп підприємств в радіусі до 200 кілометрів. Після закінчення будівництва другої черги загальна потужність підприємства буде сягати 400 тон переробного молока на добу.

В 2010 році обсяги виробництва та реалізації продукції становили 75,0 тис. тон на рік; в 2011 році – 97,5 тис. тонн на рік, протягом 2012 року планується 115,3 тис. тонн. Підприємство має на меті досягти понад 12 % українського ринку молокопродуктів.

Продукція, яка виробляється ТОВ «БМК» реалізується ТОВ "Торговий Дім Тульчинка" – компанією, яка є ексклюзивним дистриб'ютором продукції ТОВ "БМК" та управляє збутовою мережею групи торгових марок комбінату.

Маркетинговий бюджет 2011 року склав 38,4 млн. гривень.

Для збільшення прибутку підприємства за рахунок підвищення ефективності комерційної діяльності вважаємо за потрібне : розширити джерела закупівлі сировини та матеріально-технічних ресурсів, на взаємовигідних умовах для зменшення собівартості виготовленої продукції; удосконалити маркетингову стратегію по створенню брендів "MilkLife", "Біла лінія" , "Premiale"; розробити декілька альтернативних видів упаковки, етикеток; освоювати нові регіони, здійснювати пошук закордонних ринків збуту для встановлення зовнішньо-економічних зв'язків.

УДК 339.146: 658.81

ГУЩИНА Г.Д., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ГНЄДІЧ В.І.**, викладач

Технологічно-економічний коледж БНАУ

ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ „ПОЛІС”

Оптимізація збутової діяльності – важливий процес зміцнення позиції підприємства на продовольчому ринку, необхідна умова нарощування обсягів виробництва і реалізації продукції. Збут є засобом досягнення поставлених підприємством цілей і кінцевим етапом визначення уподобань покупців.

Поліс - це торгова марка підприємства, якому присвоєно знак якості „Вища проба”. Ковбасні вироби відрізняються високою якістю та конкурентоспроможністю на українському ринку м'ясної продукції.

Основними споживачами готової продукції підприємства є мережа супермаркетів „Сільпо”, „Край”, „Велика Кишеня”, „АТБ”, „Метро” (за результатами 2011 року питома вага склала 55%), тоді як частка суб'єктів підприємницької діяльності - невеликих торговельних підприємств – близько 30%.

Потенційним ринком для реалізації м'ясопродуктів є ринок приватних підприємців – власників торгових точок в сільській місцевості Київського регіону, а також наближених до нього.

Виробництво та реалізація ковбасних виробів забезпечує стабільність фінансових потоків протягом найближчих 2-3 років. Підприємство має обсяги виробництва та реалізації продукції до 250 тис. тон на рік

Оперативна, динамічна, злагоджена діяльність комерційної служби підприємства забезпечує виконання організаційних заходів збутової діяльності: розробки чіткого графіка та маршрутів доставки готової продукції в магазини.

Обсяг збуту визначає такі показники діяльності підприємства, як величина доходів, прибуток, рівень рентабельності.

За 2011 рік ТОВ „Поліс” отримало прибуток в сумі 12млн. 556тис.грн – це свідчить про ефективну збутову діяльність. Товариством вироблено товарної продукції на суму 17млн.556тис.грн, що на 4 млн. 732тис.грн більше ніж у 2010 році; рівень рентабельності складає 30,5%. Найбільш рентабельним є виробництво напівкопчених ковбас - 35,8%. Попитом споживачів користуються такі види, як „Салямі” -вершкова, європейська, делікатесна. Асортимент включає близько 86 різних найменувань.

ТОВ „Поліс” являється одним з потужних підприємств галузі. З метою підвищення ефективності діяльності необхідно розробити чітку маркетингову стратегію, яка передбачає: підвищення ролі маркетингового дослідження; розробку та організацію рекламних заходів (виставки, дегустації); розробку та впровадження нових видів готової продукції.

УДК 339.18: 005.575

КОНОНЕЦЬ Я.В., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ГНЄДІЧ В.І.**, викладач

Технологічно-економічний коледж БНАУ

ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА ЗАТ «ТАГАНЧА»

Зерно – це об'єкт внутрішньої і зовнішньої торгівлі; ринок зерна – це серце ринку продовольчих товарів, відповідно однією з найвагоміших галузей сільського господарства є зернопереробна галузь.

У структурі асортименту зерна традиційне перше місце посідає пшениця (50-55% врожаю); на другому місці – ячмінь (20-26% врожаю); третє та четверте – поділяють між собою кукурудза та бобові.

Типовим представником даної галузі є ЗАТ «Таганча», яке знаходиться в Київському регіоні. Основні напрями діяльності: виробництво, заготівля, переробка, зберігання та реалізація сільськогосподарської продукції.

Підприємство укладає вигідні комерційні та господарські зв'язки з постачальниками зернової продукції.

Основними партнерами виступають: ПОСП «Іванівське», ПП «Урожай», Агрофірма «Селекційно-насіненне товариство» «Мир-Сем», ЗАТ «Наша ряба», ПП «Тополов». ЗАТ «Таганча» уклало договір на експорт зернової продукції до Франції, а саме: пшениці, ячменю, ріпаку.

В результаті формування ефективних комерційних зв'язків за останні три роки на підприємстві спостерігаються позитивні тенденції в реалізації зернових культур.

Торговельний оборот зернових культур у 2011р. склав 135,2 тис.грн (131,3 тис.грн. відповідно до 2010р. зріс на 3,9 тис.грн що склало 2,8%).

У товарній структурі продажу зерна останніми роками традиційно переважає збут пшениці, ячменю та кукурудзи. Основною продажною культурою на ринках Київщини є кукурудза, обсяги якої сягнули 133 т. Найбільша кількість споживачів знаходиться в Черкаській області (близько 35од.), м. Київ (20од.), м. Миронівка (13од.) та загалом по Київській області (112од.). ЗАТ «Таганча» впевнено закріпилося на місцевому ринку і не зупиняється на досягнутому.

Отримані результати економічної діяльності підприємства свідчать, що підприємство і надалі працює над формуванням довготривалих та економічно вигідних зв'язків.

Пріоритетними напрямками є: пошук та освоєння нових ринків та встановлення з ними комерційних зв'язків, зміцнення та подальший розвиток зовнішньоторговельних зв'язків.

УДК: 619:611

ЄФІМОВА О.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ІМПОРТНО-ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ЇХ ОБЛІК

Входження України в світову економічну систему, в тому числі і аграрного сектора економіки нерозривно пов'язане із проведенням імпорتنих та експортних операцій і включає, поряд з іншим, необхідність побудови бухгалтерського обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів обліку. В цих умовах підвищення ефективності здійснення експортно-імпорتنих операцій та покращення стану обліку є досить актуальним питанням.

Входження України в світову економічну систему включає, поряд з іншим, необхідність побудови бухгалтерського обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів обліку.

Виходячи із об'єктивної потреби трансформації обліку, за останні роки в Україні були зроблені суттєві кроки у даному плані: прийнято Закон "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", затвердженого Міністерством фінансів України відповідні Положення бухгалтерського обліку і новий План рахунків бухгалтерського обліку. Вказані зміни зробили суттєвий поступ у переосмисленні місця і ролі бухгалтерського обліку в системі управління як підприємством, так і економікою в цілому.

Проведено аналіз роботи господарства ВАТ "Агрофірма Славутич", яке знаходиться в місті Переяслав-Хмельницький, Київської області.

ВАТ "Агрофірма Славутич" є офіційним дилером німецької фірми "КЛААС", яка виробляє с.-г. машини. Також Агрофірма підтримує тісні зв'язки з фінськими, англійськими, італійськими компаніями. ВАТ "Агрофірма Славутич" спеціалізується на виробництві зернових, цукрових буряків, та іншої рослинницької продукції.

Найбільшу частку в с.-г. виробництві займає галузь тваринництва, вона складає 53,6% у порівнянні з галуззю рослинництва, яка займає 46,4% у 2010 році. У 2008 році у господарстві був переважним розвиток рослинництва яке складало 72,7% порівняно з тваринництвом, яке займало у с.-г. виробництві 27,3%. Господарство спеціалізується на вирощуванні цукрових буряків, зерна, виробництві ВРХ, молока, про що свідчить величина грошових надходжень від реалізації продукції. Але є негативна тенденція до зниження грошових надходжень. Тоді, коли у 2008 році грошові надходження від зерна становили 534 тис. грн., то у 2009 році лише 20 тис. грн. Знизилася виручка від цукрових буряків із 621 тис. грн. до 170 тис. грн. Тенденція до зниження знайшла своє відображення у тваринництві теж. Продукція ВРХ у 2005 році становила 389 тис. грн., а вже у 2010 році - 120 тис. грн.

В Україні в даний момент склалася така ситуація, коли досягнутий рівень виробництва не забезпечує потреб країни в зерні. Поряд з невисоким рівнем урожайності зернових допускаються значні втрати зерна при збиранні, транспортуванні, зберіганні, переробці та використанні.

Визначальним фактором розвитку зернового господарства має бути інтенсифікація галузі на основі досягнень науково-технічного прогресу та розвитку ринкових відносин.

УДК: 619:611

ПИТЕЛЬ О.М., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РЕСУРСАМИ, ЩО ВИДІЛЯЮТЬСЯ МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ДЛЯ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Успіх становлення економічної незалежності України на ринковій основі великою мірою визначається ефективною роботою фінансово-кредитного комплексу, основою діяльності якого є банківська система. Її структура в Україні представлена двома рівнями: Національним банком і комерційними банками різних форм власності, спеціалізації та територіального рівня. Значна роль в економічних реформах належить ефективній фінансовій та грошово-кредитній політиці. В сукупності з напрямом введення власної грошової одиниці і системи грошового обігу, скорочення бюджетного дефіциту, поліпшення податкового регулювання економіки важливе місце в оздоровленні економіки займає реформа банківської системи. Банківські реформи складаються із зміни структури кредитного обігу, що приведе до нових форм надання кредитів та їх вільного продажу підприємствам, а також громадянам без посередництва центрального банку. Проведено аналіз даного питання на основі роботи

«Райффайзен банк Аваль». В даний час тема кредитних операцій є однією із найбільш актуальних, особливо стосовно до малих підприємств. Також були підняті питання вивчення теоретичних, методологічних та практичних аспектів визначення та оцінки фінансового стану позичальника по програмі мікrokредитування, форми забезпечення повернення кредитів, розробка рекомендації щодо удосконалення кредитування, зокрема при застосуванні такої форми забезпечення, як застава, та зменшення ризикованості кредитних операцій.

Удосконалення умов кредитування на даному етапі роботи банківського кредитування є досить актуальною проблемою, адже доступність і терміновість повернення кредитів не завжди співпадає з бажанням позичальників.

На даний час є проблема довгострокового кредитування. Воно не повинно мати масовий характер, але взагалі повинно мати місце в роботі банківського кредитування малих підприємств.

УДК: 619:611

РУБЛЕНКО В.І., студента 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВПЛИВ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах глобалізації економіки України питання конкуренто-спроможності вітчизняної продукції виходить на перший план. Україна має потужний аграрний сектор економіки, який повинен бути високо конкурентним. Вітчизняним підприємствам необхідно забезпечити високу, на рівні світових стандартів, якість

продукції, низьку собівартість, отже і високу конкурентоспроможність продукції на ринках споживача з огляду на приєднання України до Світової організації торгівлі.

Проблема якості та конкурентоспроможності продукції аграрного сектору економіки є однією з основних проблем цивілізованого розвитку ринкових відносин в Україні. Успіх підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках залежить від конкурентоспроможності товару. Очевидно, що тільки товари високої якості матимуть попит на ринку, тому лише ті підприємства, які докладатимуть значних зусиль щодо забезпечення й управління якістю продукції та її конкурентоспроможністю, можуть успішно конкурувати й мати прибуток. Забезпечення населення високоякісними продуктами харчування є стратегічним завданням агропромислового комплексу України. Скорочення виробництва та зниження купівельної спроможності населення призвело до значного зменшення споживання молока, м'ясопродуктів і яєць. Потреба у білках тваринного походження задовольняється менше як на половину. Птахівництво України є однією з найбільш інтенсивних та динамічних галузей сільськогосподарського виробництва, яка має всі можливості в короткі строки стати найефективнішою галуззю агропромислового комплексу. Птахівництво на відміну від інших галузей тваринництва завжди має певні економічні переваги. Вони полягають у тому, що птиця характеризується благо плідністю і швидко стиглістю, високою окупністю кормів, значно більшими можливостями щодо механізації та електрифікації технологічних процесів і економії затрат праці.

УДК: 619:611

СТЬОЖКА Л.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Однією з важливих складових АПК України виступає її молокопродуктовий підкомплекс, основними видами продукції якого є молоко та продукти його переробки (сири, сухе молоко, масло тощо), що відрізняються високою споживчою цінністю і користуються попитом споживачів. Виробництво молочної продукції тривалий час було доходною, пріоритетною галуззю АПК, яка забезпечувала вельми значні і стабільні надходження не тільки молокопереробним підприємствам, а й до державного бюджету (у тому числі і валютних коштів від експорту їх продукції). Однак в останні роки молокопродуктовий підкомплекс відчуває глибоку економічну кризу і зниження свого конкурентного статусу.

Занепад молокопродуктового підкомплексу, звичайно ж, негативно відобразився на обсягах і ефективності виробництва молочної продукції. Гострою проблемою також є нестача достовірної інформації, з якою зіткнулися підприємства молокопродуктового підкомплексу АПК України, що зумовлено недостатністю вивчення даного ринку та особливостей товару.

Аналіз конкурентних особливостей ВАТ „Устинівський маслосирзавод”, який знаходиться на території Устинівського району Кіровоградської області свідчить, що в даний час на ринку молочної продукції він має багато конкуруючих виробників. З

показників рентабельності можна зробити висновок, що ситуація на підприємстві у 2010 р. погіршилась в порівнянні з 2008 р. Рентабельність активів зменшилась на 9,6%, а рентабельність власного капіталу – на 0,098 % за рахунок зменшення чистого прибутку. Можна сказати, що на підприємстві спостерігається стала тенденція покращення показників фінансового стану. Зокрема, показники фінансової стійкості (коефіцієнт фінансування і коефіцієнт автономії) у 2010 році залишилися на рівні 2008 року – 0,06 і 0,94 тис. грн. відповідно. Отже, досліджуване підприємство не залежить від залучених засобів. Коефіцієнт автономії означає, що всі зобов'язання підприємства майже повністю можуть бути покриті власними коштами. Коефіцієнт платоспроможності характеризує частку власного капіталу у структурі балансу (у 2010 році він майже не змінився, порівняно з 2008 роком). Ринок сирів у 2010 році порівняно з 2009 роком зріс на 15 % (в натуральному виразі) і на 22 % (в грошовому виразі) відповідно. Причиною такого росту є появлення на ринку України великого розмаїття сирів різних марок (переважно вітчизняних), нових видів сиру (особливо твердого), що задовольняють смаки більшої кількості споживачів. Отже, необхідність підвищення ефективності функціонування та посилення ринкових позицій підприємств АПК вимагає врахування кон'юнктури системи глобальних продовольчих ринків. Успіх аграрних виробників залежить від здатності усвідомлювати основні чинники конкуренції, своєчасно реагувати на зміни їх параметрів, а також політики держави щодо підтримки вітчизняних товаровиробників.

УДК 339.97:663.5.002.2

ПАСКЕВИЧ І.О., студентка

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖЕМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОРІЛЧАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кожне підприємство в Україні одержало право самостійно виходити на зовнішній ринок. Діяльність таких підприємств буде найбільш успішна, якщо їх вихід на зовнішній ринок буде не тільки добре продуманий, всебічно обґрунтований, а і впливатиме із довгострокових цілей, які включають розробку стратегії, яка є однією із важливих складових стратегічного плану підприємства і системи стратегічного управління. Процес входження України в систему світогосподарських зв'язків багато в чому залежить від якості прийняття управлінських рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародні ділові операції, як і внутрішні, є результатом визначених управлінських дій: прогнозування і планування, організації, мотивації, керівництва, контролю і т.д. Звичайно, всі зазначені функції менеджменту в зовнішньоекономічній діяльності мають істотні особливості. Так, у процесі планування варто враховувати міждержавні відносини, що впливають на вибір партнерів і на їх покупну спроможність. Маркетинг зовнішньоекономічної діяльності підприємства базується на вивченні міжнародних ринків, особливо запитів іноземних клієнтів, просування товарів і послуг на закордонні ринки здійснюється з врахуванням кінцевих традицій і численних обмежень. За оперативними даними Держкомстату індекс напоїв на зовнішній ринок, за січень-серпень 2011 р., у порівнянні з відповідним періодом 2010р., склав 96,6% (за 2010р., у порівнянні з 2009р. - 103,3%, за січень 2011р. – 99,7%, за січень – лютий 2011р.-97,9%, за січень – березень 2011 – 97,8%, за січень – квітень 2011р. – 97,6%, за січень травень 2011р. – 97,8%, за січень – червень 2011р. -97%, січень – липень 2011р. – 96,8%) Зменшився експорт

горілки та інших спиртових напоїв на 28,8%. Для здійснення більш успішної зовнішньоекономічної діяльності підприємства пропонується реалізувати такі заходи: збільшити асортимент продукції за рахунок розширення виробництва, також зростання частки охоплення зовнішнього ринку; підвищити конкурентоспроможність підприємств, що збільшить попит на українську продукцію серед світових виробників; удосконалити технології виробництва, за рахунок чого знизяться витрати на виготовлення продукції, і підвищиться якість товару; і крім основних каналів збуту продукції – пошук нових ринків; прагнення підприємства до досягнення гнучкості у стратегічному плануванні; удосконалення стратегії ЗЕД підприємства за рахунок набуття досвіду зарубіжних виробників відповідної продукції.

УДК 339.564 : 621: 631.3

БЕСКРОВНИЙ.М.М., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО.В.І.**, д-р.екон.наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ АПК УКРАЇНИ

Для перспективного розвитку та підвищення ефективності експортного потенціалу машинобудівної галузі АПК України потрібні більш нові технології і ресурси. Одним із провідних заводів машинобудівної галузі АПК який впроваджує нові технології виробництва, є ТОВ НВП "БілоцерківМАЗ" - який розробляє та налагоджує виробництво сучасних серійних агрегатних моделей маловитратного сталого землеробства, що спрямовані на зменшення антропогенного впливу на довкілля в тому числі і на ґрунт, відтворення його родючості, створення стійких агроландшафтів, а також на збільшення експортного потенціалу на зовнішньому ринку. Підприємство поставило перед собою складне та відповідальне завдання – у найкоротший термін освоїти і налагодити серійне виробництво та реалізацію на внутрішньому та зовнішньому ринку високоякісних, технологічних агрегатів. Пройшовши через певний етап у серійному виробництві, БілоцерківМаз має уже виготовлену, перспективну нову техніку агрегатних моделей, особливо зразка 2012 р, ці агрегати дозволяють споживачу зберігати та підвищувати родючість ґрунту. Ця продукція останнім часом має досить стабільну експортну позицію на європейському ринку і реалізується в такі країни, як Білорусь, Болгарія, Молдова, Казахстан, Румунія, Словаччина, Татарстан.

Середня ціна 1 експортованого агрегату складає – від 35 до 85 тис. грн. Загальна кількість реалізованої експортної продукції за рік в середньому складає 180 агрегатів, сума реалізації за рік від - 7 до 10 млн грн. До складу експортованої продукції можна віднести такі типи агрегатів, як: глибокорозрихлювач навісний ГР – 3,4–45 – реалізується в Казахстан; дисковий агрегат АГ - 2,1-20 - що реалізується в Російську Федерацію; модульний агрегат МАГ - 6,1-20 - реалізується в Татарстан і Румунію; універсальний дисковий агрегат - УДА - 3,1-20 - реалізується в Болгарію і Чехію; культиватор навісний КН - 3,8 - реалізується в Словаччину; культиватор причепний КП -12 - реалізується в Молдову і Білорусь; борона пружинна - важка БПВ - 21 - реалізується в Польщу. Частка цієї продукції на ринку в 2012р складає 85 %. Вироби ТОВ НВП "БілоцерківМАЗ" мають високий технологічний та конкурентоспроможний рівень, унікальні споживчі властивості, високу якість та новизну. У 2007-2010рр підприємство отримувало за якість виробництва своєї продукції Сертифікати та присвоєння Товарного знаку Європейського Союзу.

УДК 658.310.8:006:339.9

КРАВЧЕНКО К.А., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання забезпечення якості продукції в умовах розвитку міжнародної торгівлі та споріднених їй видів діяльності є домінуючою економічною проблемою для всіх країн світу. Успіх організації чи підприємства на зовнішньому або внутрішньому ринку цілком залежить від якості їх продукції, робіт чи послуг. Без докорінного поліпшення якості продукції не може бути ефективно вирішена жодна значна наукова, виробнича чи соціальна проблема.

Метою тез є теоретичне обґрунтування управління якістю на підприємстві.

Поняття якості продукту з позицій його відповідності вимогам споживача склалося саме в умовах ринкової економіки. Ідея такого підходу до визначення якості продукції належить голландському вченому Дж. Ван Етінгеру. У сучасній теорії можна виділити три рівня якості на підприємстві:

1) організаційний рівень, на якому якість пов'язана із ступенем задоволення зовнішніх потреб споживачів продукції; 2) процесний рівень, тобто рівень функціональних підрозділів підприємства, на якому якість визначається технологіями, сировиною, кваліфікацією працівників та рівнем виконання основних процесів та функцій; 3) рівень виконавця, на якому якість визначається точністю, завершеністю, своєчасністю, новизною та вартістю продукції.

В умовах ринкової економіки успішна діяльність будь-якої компанії можлива лише в тому випадку, коли вироблені нею продукція та послуги: відповідають чітко визначеним потребам, середовищу застосування і призначення; мають необхідні споживчі властивості; відповідають діючим нормативним документам; відповідають чинному законодавству та іншим вимогам суспільства; пропонуються покупцеві за конкурентоспроможними цінами; обумовлюють одержання прибутку.

Провідні фахівці в галузі якості давно встановили, що якість продукції на 95 % залежить від якості організації процесів діяльності, і тільки на 5% залежить від інших причин. Тому більшість провідних компаній в світі концентрують свої зусилля на підвищенні якості продукції через якісну організацію процесів діяльності, а системи управління таких компаній називають системою управління якістю.

Для досягнення високих стандартів якості на українських підприємствах необхідно також забезпечувати дотримання міжнародних стандартів, зокрема, серії ISO 9000, які прискорюють створення систем управління якістю, що містять організаційні структури, методики, процеси і ресурси, необхідні для здійснення загального управління якістю.

УДК 005:658.265 (41/.49)

БОЙКО А.М., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон.наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ ВИХОДЯЧИ З ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Поняття стратегічного менеджменту на підприємствах водопостачання та водовідведення (далі – водоканали), незалежно від їх організаційно-правових форм,

стало відомо відносно недавно, в основному на тих з них, які стали працювати із західними партнерами або інвесторами. Але знання терміна «стратегічний менеджмент» не завжди супроводжується розумінням його суті.

Ми спробували дослідити, які основні прийоми стратегічного менеджменту можуть і повинні бути використані в водоканалах нового зразка, тобто в таких водоканалах, які будуть орієнтовані на споживача та на ринку послуг водопостачання матимуть як бажання, так і можливості знаходити шляхи скорочення витрат і підвищення якості послуг.

Водоканали в Україні стрімко виходять на ринок послуг, і ті з них, хто не зрозуміє вчасно цього, можуть залишитися на узбіччі. Історично склалося, що водоканали завжди були вираженими монополістами, забезпеченими постійним попитом на свої послуги. Поки Україна важко, з втратами, виходила на ринок, підприємці методом спроб і помилок вчилися виживати і розуміти основи ринкових відносин, водоканали стикалися із необхідністю застосування зовсім іншої основи виживання - як домовитися з владою про підвищення тарифів на їх послуги і про те, як отримати бюджетні дотації. Принцип «дайте нам гроші, а куди їх витратити, ми й самі знаємо» переважав, та й зараз переважає у філософії більшості керівників водоканалів.

Однак, в останні два-три роки ситуація на ринку послуг водопостачання стала швидко змінюватися. Якщо до кінця минулого століття в Україні ніхто не вів мову про конкуренцію в сфері водопостачання, то зараз така конкуренція є реальністю. Прикладом тому служать не тільки досить потужні альтернативні джерела водопостачання, якими все частіше обзаводяться котеджні селища, а й зовсім недавно екзотичне виробництво та продаж бутильованої води, причому темпи зростання обсягів продаж такої води високі. Приріст вартості послуг водопостачання за останні 3-4 роки зріс в середньому 25-30%.

Світове споживання бутильованої води показує, що 64% такої води споживається в Європі, 21% у Сполучених Штатах Америки, 3,5% на Далекому Сході, 11,5% припадає на інші країни світу. Споживання бутильованої води в Європі вище через те, що там раніше за інших усвідомили всю користь очищеної води. Виробництво бутильованої води інтенсивно розвивається у всіх країнах світу. В Європі і США фасовану питну воду вживають близько 92% населення. Кожен італієць випиває в рік близько 140 л «пляшкової води», француз - 112, німець - 100 л. В Україні цей показник у середньому поки що не перевищує 10 літрів на людину в рік.

Мало хто з керівників водоканалів задається питанням: чому споживач купує послугу водопостачання у вигляді бутильованої води в кілька тисяч разів дорожче, ніж надає таку послугу водоканал у вигляді води з крана? Хто може на нього відповісти? Проблема не тільки в якості бутильованої води.

Досить часто вода з пляшки нітрохи не краща за ту, яку ми отримуємо з водопроводу.

Щоб управління у водоканалах перейшло від етапу управління за інструкціями до етапу управління по цілях необхідно, в першу чергу, розуміння керівниками водоканалу не тактичних, а стратегічних завдань, що стоять перед їхніми організаціями. Тому у першу чергу, в цих структурах необхідно впроваджувати інноваційні технології.

УДК: 005.332.4:633.63/.6641

ЛАЗАРЕНКО І.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ГАЛУЗІ БУРЯКІВНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ

Цукрова промисловість України – це одна з найдавніших і найпотужніших галузей народного господарства. Як пріоритетна галузь харчової промисловості, вона повинна задовольнити потреби населення в цукрі за науково-обґрунтованими нормами і створити достатні резерви для його експорту в інші країни. Конкурентоспроможність будь-якого виробництва і, зокрема цукробурякового, знаходиться в прямій залежності від його техніко-технологічного забезпечення. Основою буряковиробництва має бути високопродуктивна технологія. Слід підкреслити, що досить неправильним для майбутнього цукробурякового під комплексу являється намагання зниження собівартості коренеплодів та цукру за рахунок невиконання окремих технологічних операцій.

Матеріально-технічне забезпечення та ресурсно-технологічне оновлення процесу виробництва можна вважати одним з важливих чинників стабільного розвитку цукробурякового під комплексу та підвищення конкурентоспроможності його кінцевої продукції. Однак в умовах сьогодення значна кількість цукрових буряків втрачається внаслідок відсутності паливно-мастильних матеріалів, запасних частин, транспорту.

Аналіз якості техніки бурякосійних господарств показує, що існуючі машини та їх комплекси являються здебільшого фізично застарілими, ненадійними в роботі, матеріаломісткими і не відповідають вимогам інтенсивної технології вирощування цукрових буряків. Останні роки характеризуються різким зменшенням внесення добрив, гербіцидів та інших ресурсів. Тому інтенсивні технології зможуть використовувати тільки ті господарства, які зберегли необхідні запаси ресурсів для виробництва цукрових буряків. Для вирощування цукрових буряків з мінімальними затратами і одночасно без зниження їх продуктивності бурякосійним господарствам необхідні ресурсо - технологічні енергозберігаючі технології.

Підприємства цукрової галузі опинилися в критичному фінансовому стані та не мають змоги ні забезпечувати погашення кредиторської заборгованості, ні підготуватись належним чином до сезону переробки буряків. Аналіз процесів забезпечення, використання і виробництва технологічного обладнання в цукровій промисловості свідчить про наявність негативних тенденцій.

УДК: 005.332.4:636.5

ГОНЧАРУК Л.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник - **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В ГАЛУЗІ ПТАХІВНИЦТВА

Птахівництво — галузь сільськогосподарського виробництва, основним завданням якої є розведення, вирощування, утримання, годівля птиці, застосування механізації, автоматизації, проведення ветеринарної профілактики з метою

одержання продукції птахівництва. Птахівництво є найбільш скороспілою галуззю тваринництва, яка при порівняно незначних затратах праці й кормів дає за короткий час високоякісну продукцію (доросла птиця, молодняк птиці, інкубаційні та харчові яйця, продукти забою та переробки, пух та пір'я, тощо), що широко використовується не тільки в харчовій промисловості, а й у парфумерній, мікробіологічній промисловості та медицині. Птахівництво інтенсивно розвивається на всій території України. Галузь розвивається по шляху створення великих промислових комплексів навколо великих міст і промислових центрів.

Поглиблюється внутрішньогалузева спеціалізація птахівництва за такими напрямками: яйцевий, м'ясний на основі вирощування курчат-бройлерів, качок, гусей та індиків, а також племінний. Економічна ефективність виробництва продукції птахівництва характеризується такими показниками: продуктивністю птиці - середньою річною несучістю курок-несучок і середньодобовим приростом живої маси молодняку птиці, затратами праці і кормів на 1000 шт. яєць і на 1 ц приросту живої маси птиці, ціною реалізації одиниці продукції, рівнем рентабельності її виробництва. Низький рівень виробництва за останніх 14 років і споживання продуктів птахівництва є результатом високої собівартості та високих цін, що знижує попит на продукцію, як наслідок - низька ефективність виробництва м'яса, а в окремі роки і яєць, в усіх підприємствах країни.

Відомо, що в усіх країнах світу продукти птахівництва постійно високоприбуткові. В Україні традиційно склалося так, що продукти цієї галузі серед продуктів тваринництва були й залишаються другорядними. У статистичному обліку відсутнє належне відстеження динаміки виробництва м'яса птиці, а яйця мають незначну питому вагу в усіх продуктах тваринництва: у 2007 р - 7,5%, а в 2011р - 9,8 %, хоча за цей же період загальне виробництво яєць знизилося на 40,5%. Для забезпечення рентабельного ведення птахівництва передбачається впровадити у виробництво високопродуктивні кроси і породи птиці (зокрема курей-бройлерів, середньодобові прирости живої маси яких за період вирощування і відгодівлі становлять понад 50 грамів при конверсії корму 1,8-2,3 кг, кросів яєчних порід курей з несучістю 280-310 яєць в рік, при конверсії корму 1,3-1,5 ц на 1000 штук яєць та інше).

УДК:005.332.4:637.5

ГОРКУША О.Б., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Фактичний стан тваринництва протягом останніх 20 років не відповідає потенційним можливостям і постійно погіршується. Тваринництво України залишається відсталою і низькорентабельною галуззю сільського господарства. Викликано це значними порушенням паритету цін і тривалим нееквівалентним обміном між підприємствами АПК та іншими галузями економіки країни. Рівень закупівельних цін на продукцію тваринництва не дає сільгоспвиробникам змоги вести навіть просте відтворення. Дослідження показують, що поголів'я корів (ВРХ) за цей час скоротилося на 78,4 %, та зберігає загальну тенденцію до

скорочення. Через зменшення поголів'я й зниження продуктивності тварин швидкими темпами зменшувалися обсяги виробництва та споживання м'яса. Змінилася також структура розподілу поголів'я між сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення. Це співвідношення по ВРХ у 1990 році складало 74% до 26%, а у 2010 році – 22% до 78. Все це ускладнює забезпечення ритмічної поставки сировини на м'ясопереробні підприємства. І хоча господарства останнє десятиріччя нарощували виробництво продукції тваринництва, проте вони не змогли компенсувати її недоотримання від сільськогосподарських підприємств. Основна причина такого стану в тому, що існує невідповідність у співвідношенні між собівартістю та закупівельними цінами на продукцію тваринництва, а також між відпускними, роздрібними цінами на продукти її переробки. Це призвело до росту у сільгоспвиробників збитковості або до низького рівня рентабельності при виробництві продукції тваринництва. Дослідження показує, що однією з причин спаду виробництва продукції тваринництва є те, що за останні роки зменшився обсяг виробництва і заготівлі кормів, погіршилася їхня структура внаслідок зниження частки концентрованих кормів та сіна. Ще одним фактором зниження поголів'я худоби стало також нарощування протягом останніх років імпорту більш дешевої мороженої яловичини, м'яса та харчових субпродуктів. Аналіз показує, що імпорт цих продуктів склав 136 тис. т у 2008 р, 341 тис. т - у 2009 р та 274 тис. т – у 2010 р. Проведені розрахунки показують, що виходячи із чисельності населення України – 46,0 млн.чол., науково обґрунтованих норм та структури споживання м'яса на одну особу за рік на рівні 80 кг, треба збільшувати обсяги виробництва продукції тваринництва у забійній вазі до 3,7-4 млн. т. В той же час, як показує дослідження, середній рівень споживання м'яса в Україні у 2-3 рази нижчий порівняно з країнами Європи, де населення споживає понад 100 кг м'яса на рік.

УДК 005.332.4: 339.137.2:665.11

КОМІРНА Т.С., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО- ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ

Олійно-жирова промисловість України це – одна з провідних галузей харчової промисловості, яка є структурним підкомплексом аграрно-промислового комплексу і являє собою достатньо економічно розвинену, сформовану, постійно функціонуючу систему. Сьогодні повністю забезпечені потреби внутрішнього ринку в олійній продукції, зникли сезонні коливання цін. Виробнича база підприємств дозволяє переробляти різні види насіння олійних культур: соняшника, ріпаку, сої, а вкладені інвестиції зумовлюють інвесторів проводити зважену цінову політику відносно олійної сировини, що стимулює їх до вирощування олійних культур. Випереджаючий ріст переробних потужностей зумовлює жорстку конкуренцію між переробними підприємствами на внутрішньому ринку олійних культур і є фактором підтримки рівня закупівельних цін на олійні культури. Олійний ринок України є одним із перспективних секторів аграрного виробництва. Олійна продукція

користується зростаючим попитом на світовому ринку, що зумовлено двома основними факторами: - всебільшою переорієнтацією у структурі харчування людей на олії і жири рослинного походження через їх фізіологічні переваги і більш доступні ціни порівняно із тваринними жирами; - динамічним зростанням у всьому світі виробництва біодизельного пального на основі рослинних олій на фоні прогресуючого зростання цін на мінеральні енергоресурси та зменшення їх природних запасів.

Для забезпечення стійкого функціонування олійно-жирової промисловості, її структурні елементи повинні певним чином підбиратися і раціонально територіальне розміщуватися. При цьому вони мають бути структурно і функціонально упорядкованими у просторі та часі, забезпечуючи самовідтворення.

З метою удосконалення регулювання діяльності олійно-жирового комплексу, посилення його конкурентних переваг поряд з реформуванням організаційної і управлінської структури та системи взаємодії комплексу з регіонами в роботі обґрунтовано ряд заходів. До них відносяться: - застосування високоефективних методів діяльності, технологій, нових товарів та послуг;- поліпшення матеріально-технічної бази з використанням лізингових схем фінансування;- вивчення стану і перспектив розвитку товарної кон'юнктури національного, регіональних і зовнішніх ринків; орієнтація галузі на вимоги ринку;- активний вплив на формування ринку олійно-жирової продукції; стимулювання збуту. З метою використання ринкових механізмів при формуванні ефективної структурно-динамічної моделі олійно-жирового комплексу необхідним є дотримання концептуальних основ і принципів, у тому числі:- створення сприятливого організаційно-правового і економічного середовища;- цільова спрямованість і проблемний підхід у виборі і реалізації пріоритетів;- інноваційний тип розвитку з опорою на власні ресурси; - функціонально-галузева і функціонально-територіальна збалансованість структурної, промислової, регіональної і регуляторної політики;- використання потенціалу інтеграційних процесів.

З урахуванням загострення конкуренції на світових ринках стратегія підвищення конкурентоспроможності вітчизняного олійно-жирового комплексу має базуватися на формуванні дієздатних кластерів, до складу яких залучаються підприємства-лідери і технологічно пов'язані з ними спеціалізовані виробництва цієї чи суміжної галузі. Основою забезпечення ефективного розвитку олійно-жирового комплексу є здійснення реструктуризації підприємств, систем управління та покращення фінансового стану. Обсяг реалізації олійно – жирової галузі за каналами збуту, ц за 2010 р. Продано – 150455; Продано на ринку – 75365; Переробним підприємствам – 40255; За іншими каналами – 25695.

УДК 637.14:637.1

МАЧКОВСЬКИЙ О.В., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ МОЛОЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Молочна галузь України перебуває в даний час в тяжкому стані. За роки незалежності виробництво молока всіх видів стрімко зменшилось, що негативно впливає не тільки на виробників молока, молокопереробників, споживачів, а і на українську економіку в цілому. Рівень виробництва скоротився в більш ніж удвічі і

склав у 2011 р., за даними Держкомстату, близько 11,254 млн. т. Показники виробництва молока 1990 р. відповідно складають 24,5 млн. т.

Молочна галузь функціонує в надзвичайно великому діапазоні: від примітивного виробництва в приватних господарствах до сучасних спеціалізованих підприємств. При цьому основні обсяги виробництва зосереджені в особистих господарствах населення. У 2011 р. частка приватного сектору у загальному виробництві молока склала 80,3%, тоді як у 1990 р. цей показник складав 24%.

В умовах високого рівня концентрації виробництва молока в приватному секторі неможливо забезпечити переробну промисловість якісною сировиною, а значить і кінцевого споживача якісними молочними продуктами. Потребує удосконалення логістична складова молочного виробництва.

Незважаючи на тенденцію зростання продуктивності корів в останні роки, вона залишається досить низькою в порівнянні з показниками світових виробників молока і не відповідає сучасним вимогам. Середній показник надоїв молока в Україні на 1 корову складає 3,5-4,5 тис. кг/рік, у той час як у розвинених країнах – 6-9 тис. кг/рік.

Потребують вирішення проблеми оптимізації структури, обсягів виробництва та чисельності молочної худоби з врахуванням потенціалу споживання на внутрішньому ринку та експорту.

Беззаперечною є необхідність програмної підтримки виробників молока та створення великотоварних спеціалізованих господарств в товарних регіонах з високими конкурентними перевагами з метою створення надійної сировинної бази та виробництва високоякісної молочної продукції. Існує потреба удосконалення системи земельних взаємин з метою забезпечення доступу господарств населення до кормових угідь.

Однак, одна з головних проблем на сьогоднішній день, яка заважає молочної галузі розвиватися та надходженню інвестицій є податкова нестабільність, відсутність ринку землі, власності, недосконалість законодавчої бази та інше. І ці питання потребують невідкладного вирішення.

У цілому, потенціал у молочної галузі є як на внутрішньому ринку, так і на експортному, і це очевидно по наведених цифрах. І держава, в першу чергу, повинна не заважати бізнесу робити свою справу, а забезпечити стабільні рамки його роботи.

УДК 658.310.8:339.9:338.46

БАГРАМОВА А.В., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ЛОБУНЕЦЬ В. І.** канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ З НАДАННЯ ПОСЛУГ

На початку ХХІ століття міжнародний ринок послуг набуває нових рис. Він характеризується не лише динамічним розвитком, як це було в кінці ХХ ст., а й змінює свою природу та структуру. В умовах глобалізації світової економіки на нього діють нові чинники, що змінює уявлення про механізм його функціонування. Міжнародний ринок послуг – це частина світового ринку послуг, у якому відбувається міжнародний обмін продуктом нематеріального характеру (послугою)

між резидентами різних країн, незалежно від місця здійснення угоди між ними. У контексті дослідження міжнародного ринку послуг виникає питання про роль України на цьому ринку, її можливостей і проблем.

Обсяг експорту зовнішньої торгівлі послугами України за 2011р. становив 13697,6 млн дол. США і збільшився по відношенню до 2010р. на 16,5%, обсяг імпорту – 6248 млн дол. і зріс на 14,7%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 7449,6 млн дол. (за 2010р. – 6311,7 млн дол.). Зовнішньоторговельні операції послугами Україна здійснювала з партнерами із 217 країн світу. Серед головних торгових партнерів країн СНД за 2011р. найбільше зростання обсягів послуг спостерігалось як в експорті, так і в імпорті до Російської Федерації. Експорт послуг до країн-членів ЄС збільшився в основному за рахунок зростання обсягів експорту послуг до Великої Британії, Бельгії, Німеччини, Іспанії, Естонії, Польщі та Швеції. У структурі зовнішньої торгівлі послугами, як і раніше, переважали транспортні послуги, різні ділові, професійні та технічні, фінансові, послуги з подорожей, комп'ютерні, послуги з ремонту, а також державні послуги, які не віднесені до інших категорій. Найактивніше здійснювали експортно-імпортні операції з товарами та послугами підприємства м. Києва, Донецької, Дніпропетровської, Луганської, Запорізької та Київської областей. Перспективи розвитку українського ринку послуг та включення його у міжнародний ринок послуг пов'язані з інтеграцією країни у СОТ. Із метою узгодження міжнародного та національного механізму регулювання ринку послуг слід забезпечити виконання таких послідовних завдань:

- визначити ключові технологічні й науковомісткі галузі;
- визначити перелік видів виробництв, які Україні недоцільно включати у перелік міжнародно погоджених зобов'язань;
- вдосконалити статистичну базу національного експорту та імпорту послуг.

Обґрунтовані нами висновки можуть стати підґрунтям для подальших досліджень механізмів функціонування і регулювання ринку послуг, матеріалами для майбутніх прогнозів динаміки та тенденцій цього ринку.

УДК 339.92:663.4

КРАВЕЦЬ М.А., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ЛОБУНЕЦЬ В.І.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГАЛУЗІ ПИВОВАРІННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Проаналізовано основні показники економічного стану пивобезалкогольної підгалузі України, визначено позитивні сторони та недоліки розвитку ринку пива в Україні. У 2011 році в пивній галузі України спостерігалось падіння обсягів виробництва, що почалося в другій половині 2008 року, хоча спад скоротився на 1,6% в порівнянні з 2010 роком.

За 12 місяців 2011 року експорт напою зменшився на 12,4%, а імпорт виріс практично на 45,4%. Основними причинами невдалого року пивовари називають тиск, що продовжується, на галузь з боку регулюючих органів, необґрунтовані обмеження продажів місцевою владою, а також досить холодне літо. При цьому

лідуючі позиції в галузі продовжують утримувати САН ІнБев Україна, Carlsberg Ukraine, Оболонь і Міллер Брендз Україна, на частку яких припадає 95% виробленого і більше як 94% проданого в Україні пива. У 2011 році середня роздрібна ціна 1 літра продукції виросла на 3% (з 7,85 до 8,1 грн.), що істотно нижче за рівень інфляції. Таким чином, пивовари продовжили компенсувати зростаючі виробничі витрати за рахунок внутрішніх ресурсів. Ще однією негативною тенденцією 2011 року стало зниження виробництва пивоварного солоду, що продовжується. За підсумками 2011 року воно склало 8,9% або 37 тис. тонн. Незважаючи на те, що в Україні вирощують ячмінь у тій кількості, яка необхідна для виробництва солоду всім пивоварним заводам, якісної сировини не вистачає. Потреба пивної галузі в продукті переробки ячменю - солоді складає 260 тис. т в рік, а за прогнозного збільшення виробництва пива - до 350 млн дал., вона збільшиться відповідно до 600 тис. т. При цьому близько 15-20% вітчизняного солоду - низькоякісна сировина, яку можна використовувати лише для виробництва темних сортів пива. Дефіцит хмільсировини і ячменю покривають за рахунок імпорту, що відображається на рентабельності виробництва і відпускній ціні. Фінансова нестабільність позначилась також на обсягах експорту та імпорту. За кордон постачається близько 10 % виробленого в Україні пива, причому майже 80 % експортних поставок припадає на компанію «Оболонь». За період кризи український пивний експорт знизився на 3,2 % до 34 млн дал, головним чином через зменшення поставок до Білорусі та Молдови.

Пивоварні компанії продовжують стикатися із значними труднощами в Україні. Виробникам доводиться витримувати тиск, пов'язаний із зростанням цін на сировину, постійними і непрогнозованими змінами в законодавчому полі, зниженням купівельної здатності населення. Все це негативно впливає як на фінансові показники виробників, так і на надходження до бюджетів всіх рівнів.

УДК 339.92:678.049.4

ІВАЩЕНКО Л.А., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ЛОБУНЕЦЬ В.І.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Підприємства олійно-жирового підкомплексу АПК є стратегічно важливою складовою харчової безпеки як країни в цілому, так і окремих регіонів. Вони входять у першу п'ятірку галузей харчової промисловості за обсягами виробництва, становлять важливу переробну ланку, є одним із основних джерел забезпечення споживчого ринку продовольством.

Продукція галузі користується зростаючим попитом на світовому ринку, що обумовлено двома основними факторами: переорієнтацією в структурі харчування населення на олію і жири рослинного походження та динамічним зростанням у світі виробництва біодизельного палива на основі олій на фоні прогресуючого росту цін на мінеральні енергоресурси. Україна – один із світових лідерів по обсягах продажу соняшникової олії, що експортує її в 64 країни світу. Виробництво соняшнику в Україні за 2011 р. збільшилось на 27,9% і складає 8,7 млн. т. (у вазі після доробки).

Головними імпортерами українського насіння є такі країни: Португалія, Іспанія, Білорусія, Австрія, Німеччина. Середня ціна на внутрішньому ринку соняшнику протягом 2011 р. була зафіксована переробними підприємствами на умовах EXW в межах 4200-4250 грн./т. Максимальна ціна протягом року, в серпні місяці 2011 року була на рівні 5050 грн./т., мінімальна - 2850 грн./т. (в жовтні місяці), після прийняття змін до Закону України "Про затвердження ставок вивізного (експортного) мита на окремі види сільськогосподарських культур". За 8 місяців 2011 року було експортовано 1379 тис. тон. насіння олійних культур, середня експортна ціна за тону складала 525 доларів за тону; імпорт насіння становив 42,7 тис. тон. за ціною 3799 доларів за тону.

З початку 2011/12 МР ціна на внутрішньому ринку нерафінованої соняшникової олії почала стрімко падати і знизилася до 8800 грн./т. Середня ціна протягом цього року на продовольчих підприємствах становила близько 10275 грн./т на умовах (EXW). На сьогоднішній день, ціна олії скоректувалася на внутрішньому ринку до 9600 грн./т. Щодо експортного ринку нерафінованої соняшникової олії, середня ціна пропозиції за 2011 рік на умовах (FOB) складала 9850 грн./т. Станом на кінець січня 2012 року за результатами торгів на Аграрній біржі ціни по зовнішньоекономічним контрактам на нерафіновану олію соняшника становили: 7662,22 грн./т на умовах (FOB), 8428,44 грн./т (CPT), 8923,57 грн./т (DAF). Всього за 9 місяців 2011 року було експортовано 1771 тис. тон соняшникової олії за ціною 1207 долар. за тону, та імпортовано 753 тони по ціні 263 долари за тону.

Український ринок олійно-жирової продукції знаходиться в стабільному стані, але спостерігається зниження активності з боку країн – імпортерів.

УДК 005:339.54:338.433

МАНЖАРА Я.С., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **БІЛИК О.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ З ТОРГІВЛІ ОБЛАДНАННЯМ ДЛЯ ПЕРЕРОБНИХ ГАЛУЗЕЙ АПК

Машинобудування займає перше місце серед усіх галузей світової промисловості за кількістю зайнятих і за вартістю продукції, що випускається. В Україні після проголошення незалежності досить гострою є проблема техніко-технологічної модернізації в аграрному секторі, у розв'язанні якої важливе місце займає розвиток вітчизняного ринку сільськогосподарської техніки. Метою роботи є вивчення та дослідження українського та зарубіжного ринку збуту переробної техніки. Функціонування ринку техніки й агросервісних послуг в Україні вимагає державної підтримки, спрямованої як на розвиток сільськогосподарського машинобудування з випуску конкурентоспроможної техніки для агропромислового виробництва, так і на відновлення платоспроможності сільськогосподарських підприємств. Сучасна торгівля обладнанням і машинно-технічною продукцією українського виробника характеризується особливостями, в основі яких полягає покращення товару на основі інноваційних нововведень. Близько 80% світового експорту та 69% імпорту продукції машинобудування зосереджено у індустріально-

розвинутих країнах. Найбільші світові компанії-виробники сільгосптехніки «AGCO», «CNH», «John Deere», «Same Deutz-Fahr», «Claas». Характерною ознакою сучасного ринку сільгосптехніки за рубежом є широка гама розмірних рядів енергетичних засобів і шлейфу робочих машин, що дає змогу якнайшвидше задовольняти потреби всіх груп споживачів. На сучасному етапі здійснення зовнішньоекономічних операцій з торгівлі обладнанням для переробних галузей АПК широкого розповсюдження набула торгівля продукцією в розібраному вигляді. Так, лише в 2011р. імпорт сільськогосподарського обладнання зріс в порівнянні з 2010р. в 4 рази. З 2009-2011 роках індекс відпускних цін у відсотках в світі знизився на 20%- з 285% до 265%, а в Україні зріс на 1.9% і становив 119%. Протягом 2011 року в Україну було ввезено 17494 тракторів (на 370,4 млн.дол. США), 8851 сівалок (на 136,2 млн. дол. США), 3567 зернозбиральних комбайнів (на 347,1 млн. дол. США). Висока вартість техніки залишається основним стримуючим чинником на шляху завоювання західними виробниками популярності серед аграріїв, а пострадянських, навпаки, гальмує брак якості. Так, вартість однієї кінської сили в тракторах українського чи білоруського виробництва перебуває в межах 1000-1300 грн., а для американських чи європейських виробників ця цифра сягає 5000 грн. Тому стоїть дилема – купувати якісну чи дешеву техніку. Великий вплив та регулювання на торгівлю продукції машинобудування має СОТ та загальноприйняті країнами-членами принципи та правила СОТ. Таким чином, в сучасних умовах все більшої актуальності набуває вдосконалення розміщення виробництва сільськогосподарської техніки.

УДК 330.341.1:631.145

ГЛУШКО І.В., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ІГНАТЬЄВА Т.Г.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: glushko.ira2012@gmail.com

СВІТОВИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В АПК УКРАЇНИ

В умовах посилення процесів глобалізації виникає необхідність активізації інноваційної діяльності суб'єктів господарювання АПК України, що є передумовою докорінної модернізації техніко-технологічної бази, покращення результативності функціонування аграрних підприємств і підвищення рівня їх конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішніх ринках. Протягом останніх десятиріч у розвинутих країнах світу було накопичено значний досвід стимулювання інноваційних процесів шляхом реалізації комплексу заходів, спрямованих на підтримку інноваційної діяльності. Враховуючи те, що перехід АПК України до ринкових умов господарювання не забезпечив імпульсу для розвитку інноваційних процесів, актуальності набуває вивчення досвіду країн, економіка яких набула інноваційного спрямування, і впровадження його надбань у вітчизняних аграрних формуваннях.

Вивчення світового досвіду підтримки інноваційної діяльності дозволило встановити, що для сприяння розвитку аграрної сфери України на інноваційних засадах доцільним є застосування таких методів стимулювання, як адміністративно-

правові (удосконалення нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку; реалізація заходів із забезпечення захисту прав інтелектуальної власності; встановлення особливих правил і умов регулювання підприємницької діяльності для реалізації інноваційних проектів у АПК; визначення регіональних пріоритетів інноваційного розвитку АПК), економічні (встановлення пільг і преференцій при сплаті податків до бюджету; надання інвестиційного податкового кредиту; виділення прямих бюджетних дотацій, субсидій та надання інвестицій з позабюджетних фондів суб'єктам господарювання аграрної сфери на реалізацію інноваційних проектів і втілення пріоритетів інноваційного розвитку АПК), комунікативні (організація та проведення заходів із активізації наукового обміну; організація та фінансування НДДКР і науково-інформаційного обміну; організаційно-методична підтримка інноваційних процесів). Отже, узагальнення здобутків розвинених країн у сфері підтримки інноваційної діяльності та аналіз її ключових аспектів і результатів підтвердили доцільність та об'єктивну необхідність застосування позитивних надбань світового досвіду в АПК України. При цьому вибір конкретних форм і методів підтримки інноваційних процесів у аграрному секторі вітчизняної економіки має визначатися стратегічними пріоритетами та завданнями соціально-економічного розвитку АПК, а також змістом і характером інновацій, необхідних для досягнення зазначених стратегічних цілей.

УДК: 338.246.025.2:663/664

ПОКУЛЬ Т.М., студентка 5 курсу

Науковий керівник - **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон.наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Формування та підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва в Україні належить до пріоритетних завдань національного економічного розвитку. Це визначається винятковим значенням аграрного підприємства у забезпеченні сталого розвитку аграрного ринку, здійсненні зовнішньоекономічних зв'язків, створення продовольчої безпеки держави. Тільки конкурентоспроможні підприємства можуть виробляти продовольчу продукцію у відповідності до вимог міжнародних стандартів, та матимуть можливість використати переваги міжнародного співробітництва в інвестуванні, кредитуванні, сертифікації, страхуванні, науково-технічному забезпеченні сільськогосподарського виробництва та реалізації продовольчих товарів.

У 2011 р. в Україні виробництвом сільськогосподарської продукції займалося 56 тис. аграрних підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, які використовували 21,6 млн. га сільськогосподарських угідь, з яких орендовані становили 19,4 млн. га або майже 90 %.

Більшість сільгоспідприємств мають невелику площу землекористування. У 2011 р. налічувалось 28454 сільськогосподарських підприємств з площею сільськогосподарських угідь до 50 га, що складає 50,3 % загальної їх кількості. Середня площа сільськогосподарських угідь цієї групи підприємств становила 161,6 га. Ці підприємства в цілому використовували 646,3 тис. га сільськогосподарських

угідь. Кількісно переважаючою організаційно-правовою формою господарювання на селі є фермерські господарства, частка яких у загальній чисельності становить 73,8 %, їх питома вага у виробництві зерна складає 4,8 тис. т, 271 тис. т овочів, понад 1 млн. т цукрових буряків, 1,2 млн. т соняшнику, а також 127 тис. т молока. На 1 січня 2012 р. налічувалось понад 41,5 тис. фермерських господарств, у власності та користуванні яких перебувало 4,3 млн. га сільгоспугідь, з них 4,2 млн. га ріллі. Середній розмір фермерських наділів у 2011 р. становив 103,3 га. ,84,8 % валової продукції фермерських господарств складала продукція рослинництва. Підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств належить до пріоритетних та найбільш проблемних з точки зору зовнішньої торгівлі завдань. Особлива увага при цьому має бути зосереджена на забезпеченні збалансованого поєднання державного регулювання та підприємницької ініціативи, удосконаленню організаційно – економічного механізму господарювання; врахування міжнародних норм і стандартів виробництва у зв'язку із членством України в СОТ; узгодженню державних, регіональних та місцевих умов і потреб (інтересів) щодо конкурентоспроможності.

УДК: 338.246.025.2:663/664

ПЛЕХАНОВА О.В., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон.наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ЗЕРНА

Актуальність розгляду теми "Управління конкурентоспроможністю зерна" буде незмінною, поки на ринку товарів і послуг будуть фігурувати різні фірми-виробники, що борються за увагу споживача до свого товару, яка, по суті, є основою їх успішності, зростання і процвітання. Рівень управління у зерновиробництві відноситься до тих факторів, які мають прямий та тісний зв'язок з показниками, які характеризують економічну ефективність галузі. Разом з тим, результати нашого дослідження дають підстави вважати, що для формування конкурентоспроможного виробництва зерна не бажані як відносно низький (з питомою вагою зернових у структурі виручки менше 20-25%), так і високий (більше 50%) рівні спеціалізації сільськогосподарських підприємств на виробництві зерна. Теоретичним поясненням цього є те, що при низькому рівні спеціалізації виробництво зерна перебуває у постійній, притому жорсткій, конкуренції з іншими галузями, що негативно позначається на його забезпеченості матеріально-технічними і фінансовими ресурсами. При високому ж рівні спеціалізації на виробництві зерна виникає інша загроза - перенасичення посівів зерновими культурами, порушення сівозмін і інших агротехнічних вимог, що в кінцевому результаті негативно позначається як на врожайності зернових, так і на якості зерна. Крім того, у цьому випадку саме на зернові припадає більша частина загальновиробничих і загальногосподарських витрат, нарахованої амортизації, витрат на ремонт та утримання техніки, що зумовлює підвищення його собівартості, а відповідно і зниження конкурентоспроможності. Враховуючи наявність прямої залежності між рівнем урожайності і ефективністю виробництва зерна, можна стверджувати, що підвищення рівня концентрації виробництва зерна буде мати позитивний вплив на

економічну ефективність цієї галузі та створення, таким чином, передумов для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства. Показники урожайності основних зернових культур по Україні 2011 року: озима пшениця - урожайність - 26,0-26,5 ц/га, загальний валовий збір 16,8-17,0 млн. тонн., озимий ячмінь - урожайність - 23,0-23,5 ц / га., валовий збір - 2,2-2,5 млн. т., ярий ячмінь - урожайність 21 ц/га, валовий збір - до рівня 5,0 млн. тонн. Загальний валовий збір зерна ячменю близько 7,2 - 7,5 млн. тонн. Озимий ріпак - урожайність 14,0-15,0 ц/га, загальний валовий збір зерна ріпаку 1,1-1,3 млн. тонн. Соя - урожайність 17,0-17,5 ц/га, валовий збір - 1,8 -2,0 млн. тонн. Кукурудза - урожайність 47,0-48,0 ц/га, і валового збору - 15,5-16,0 млн. тонн.

УДК 338.246.025.2:3399:637.1/.3

ВІНІЙЧУК А.А., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ШВЕЦЬ О.О.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Світовий молочний ринок створює непогані перспективи для української продукції за умови підвищення її конкурентоспроможності. Тому до подальших напрямів розвитку вітчизняного молочного сектору слід віднести: збільшення концентрації виробництва молока через поступовий перехід від сировинної бази господарств населення до створення великих фермерських господарств та будівництва молочних комплексів; адаптацію молокопродуктового підкомплексу до вимог законодавства ЄС з гігієни та безпеки продукції; створення сприятливого бізнес-середовища для залучення інвестицій; підвищення професійного рівня та інформаційного забезпечення управлінських кадрів.

Відповідно до результатів аналізу ринку молока і молочних продуктів та умов функціонування переробних підприємств, є підстави наголошувати на доцільності розробки комплексу науково-обґрунтованих економічних та організаційних заходів державного регулювання ЗЕД молокопереробних підприємств для зміцнення позиції українського експорту на зовнішніх ринках, зокрема налагодження ефективної системи закупівлі молока-сировини у господарств населення шляхом створення пунктів заготівлі молока (оснащених холодильним та лабораторним обладнанням для проведення первинних аналізів якості молока), що перебуватимуть у власності молокопереробних підприємств; забезпечення взаємовигідних інтеграційних зв'язків “виробництво-переробка-збут” на основі комплексної державної програми розвитку молочної галузі; прискорення процесу впровадження на молокопереробних підприємствах систем менеджменту, зокрема: ISO 9000 (система управління якістю); ISO 14000 (екологічний менеджмент); ISO 22000 (НАССР) та застосування геронтологічного підходу у виробництві; надання інформаційної підтримки з боку державних органів влади вітчизняним товаровиробникам щодо якості та безпечності молокопродуктів з метою адаптації підприємств галузі до європейських вимог з гігієни та якості; підвищення рівня обізнаності спеціалістів, відповідальних за проведення контролю якості молока та молокопродуктів у відповідності з міжнародними вимогами; сприяння

проходженню міжнародної сертифікації вітчизняними молокопереробними підприємствами; перегляд існуючих пільг на імпорт молокопродуктів; ефективне використання заходів митно-тарифного регулювання; розробка спеціальних програм експортного кредитування; надання інформації учасникам внутрішнього ринку щодо кон'юнктури зовнішніх ринків через систему створеного моніторингу; розвиток зовнішньоекономічної маркетингової кооперації виробників; сприяння географічній диверсифікації зовнішніх ринків збуту молочної продукції; удосконалення інформаційного забезпечення щодо розвитку експортного потенціалу України.

УДК 339.52:637.1

ТИЩЕНКО Д.В., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ШВЕЦЬ О.О.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ СИРОВАРІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основними імпортерами сирів з України є Росія, Казахстан та Молдова. Особлива імпортозалежність українських сироварів від Російської Федерації призвела до різкого скорочення масштабів українського експорту внаслідок введення Росією односторонніх обмежень на постачання даних видів продукції (в січні 2006 року). У результаті збитки лише молочної галузі України становили близько 360 млн. дол., на внутрішньому ринку утворився надлишок молочної сировини у розмірі 2,5 млн. т, що спричинило зниження закупівельних цін на молоко і, в кінцевому підсумку, призвело до скорочення молочного поголів'я. Однією з основних стратегічних задач національної економіки і, зокрема, молочної галузі є переорієнтація експорту на європейський ринок.

Особливої ваги дане питання набуває в світлі останніх подій, коли Росія в лютому 2012 р. знову відмовилась від поставок сиру. За прогнозами експертів щомісячні збитки галузі від ембарго сягатимуть 50-60 млн. дол. При загальному обсязі експорту на 360 млн. дол. в 2011 році, збитки можуть скласти 100-150 млн. дол. Для держави це – втрата валютних надходжень, для внутрішнього ринку – зниження цін, що може позначитися не тільки на виробниках сиру, але й молока. Росія таким чином намагається залучити Україну до вступу в Митний союз.

Сировинна ємність експортоорієнтованої продукції в Україні досить висока і займає третю частину всього молока, що надходить на промислову переробку. Витрати сировини на виробництво масла вершкового скорочуються в бік зростання витрат на сири жирні та продукцію з незбираного молока. Обсяги експорту сирів всіх видів з кожним роком збільшуються і в 2010 р. частка в грошовому виразі склала 73,4 %. За рахунок екстенсивного розвитку експорту, темпи росту виробництва сиру залишаються стабільно високими. З 2000 р. виробництво сиру збільшилося більше ніж в 3 рази і в 2010 році склало 227 тис. тонн.

Сироробні підприємства почали активно впроваджувати технології комплексного використання сировини, що позитивно впливає на експортну можливість молокопереробної промисловості в цілому. Отже, потенціал сироробної галузі залишається невикористаним. У першу чергу, це пов'язано з низькою

диверсифікацією зовнішніх ринків збуту, що зумовлено низькою якістю та обмеженими поставками сирого молока, а також із неспроможністю дотримуватися міжнародних стандартів безпечності харчових продуктів, недостатнім розвитком зовнішньоекономічної маркетингової кооперації виробників. За умови кооперації виробників молока та переробних підприємств де фінансування витрат на себе візьмуть саме переробники та належної державної підтримки щодо зростання поголів'я молочного стада надасть галузі можливість швидше відновити виробничий потенціал, що знизився внаслідок нинішніх економічних негараздів.

УДК 633.11”324”.003.13:631.52

КАРПЕНКО М.А., магістрант

Науковий керівник – **ЗАДОРЖНА Р.П.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: karpenko.miroslava@yandex.ru

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗАВДЯКИ ВПРОВАДЖЕННЮ НОВИХ СОРТІВ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АГРОФІРМА МАТЮШІ»)

Підвищення ефективності галузей рослинництва перш за все пов'язують із збільшенням виробництва продукції, зниженням її собівартості та підвищенням її якості.

Оскільки можливості розширення площ посівів у господарстві вичерпані, то основним фактором збільшення виробництва продукції є підвищення урожайності культур. Цього можна досягти різними шляхами і зокрема за рахунок поліпшення земельних угідь шляхом меліорації, боротьби з ерозією, вапнування (гіпсування). Значно підвищити урожайність сільськогосподарських культур можна дотриманням агротехнічних умов. Проте не всі агротехнічні фактори однаковою мірою зумовлюють високу урожайність, тому особливо приділяють увагу сортооновленню.

Відомо, що урожайність значною мірою залежить від забезпеченості господарства насінням районованих сортів. Під час аналізу забезпеченості господарства насінням перевіряють розміри насінневих фондів, визначають, чи відповідають вони посівній площі та прийнятним нормам висіву, чи доведено посівний матеріал до посівних кондицій по кожній культурі і сортах, як забезпечене зберігання його в зимовий період, як проводять передпосівну обробку насіння пестицидами, чи дотримують під час сівби норми висіву.

Досвід передових підприємств і дані науково-дослідних установ показують, що за рахунок поліпшення селекційно-насінницької роботи, впровадження у виробництво врожайніших районованих сортів можна забезпечити приріст урожаю окремих культур на 20%.

У ТОВ «Агрофірма Матюші» для посіву озимої пшениці використовують такі сорти як Калинова, Деметра, Подолянка, Столична, Заграва Одеська. Дані сорти є середньоранніми, мають високу зимостійкість, посухостійкість, стійкість до осипання зерна, середньостійкі до вилягання та ураження борошнистою росою, бурюю листовою іржею, кореневими гнилями.

Середньоранні сорти необхідно вирощувати за інтенсивною технологією з внесенням оптимальних доз мінеральних добрив. Норми висіву насіння - 5,5-6,0 млн. схожих зерен на 1 га. Кращими строками посіву є 15-20 вересня.

Сорти невибагливі до умов вирощування, мають високу куцистість. Особливо виділяється сорт Подолянка, який відноситься до сильних пшениць та є максимально стійким до посухи, вимерзання та ураження хворобами. За рахунок вирощування даних сортів у господарстві збільшилась урожайність озимої пшениці до 42-45 ц/га.

УДК 338.439.5:633.854.78

ПОКУЛЬ О.М., магістрант

Науковий керівник – **ЗАДОРОЖНА Р. П.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

Україна є одним основних виробників олійної продукції у світі. Галузь динамічно розвивається і відноситься до галузей аграрного сектора з потужним експортним потенціалом, які формують бюджет держави.

На світовому ринку Україна лідирує з виробництва соняшnikової олії. Серед світових виробників Україна посідає провідне місце за валовим збором насіння цієї культури. Упродовж останніх трьох років у країні виробляється 6,36-6,77 млн. т. насіння. Зростання світового попиту на олію постійно нарощує і стимулює виробництво олійних культур, зокрема соняшнику. Так, в Україні за 2005-2011 рр. виробництво соняшнику зросло на 42,5%. Сьогодні держава є найбільшим експортером соняшnikової олії у світі. Соняшник як високо-енергетична продовольча культура відіграє провідну роль у виробництві продуктів харчування та кормів. Проте для прибуткового господарювання необхідна стабільна та обґрунтована цінова політика на продукцію сільськогосподарського виробництва. Інтенсивне виробництво насіння соняшнику дає змогу Україні займати провідні позиції на ринку цієї продукції у світі, оскільки за останні десятиріччя частка виробництва соняшнику в Україні відносно до світового зростала від 11,3% (1990 рік) до 22,2% (2010 рік).

Створення власних високоякісних сортів і гібридів сільськогосподарських культур та організація насінництва відповідно потребам господарств є одним із важливих пріоритетів держави. Ефективне виробництво як продовольчого, так і насінневого соняшнику потребує необхідних ґрунтово-кліматичних умов і дотримання науково обґрунтованих принципів розміщення.

Основними чинниками конкурентоспроможності соняшnikової продукції є ціна її реалізації, собівартість, якісні характеристики. Оскільки виробництво соняшнику не завжди супроводжується інтенсифікацією, а в основному ведеться шляхом екстенсивних технологій, необхідно впроваджувати інновації, які забезпечать підвищення урожайності цієї культури та валові збори, що більш повно задовольнить потребу переробних підприємств.

Жорстка конкуренція на зовнішніх продовольчих ринках, постійно зростаючі вимоги до якості продовольчих товарів зумовили необхідність корінного технічного переозброєння олійно-жирових підприємств, оновлення їх технічної бази,

застосування сучасних інноваційних енергозберігаючих технологій. Основними шляхами підвищення конкурентоспроможності соняшнику на вітчизняному та світовому ринках є забезпечення високої якості продукції та дотримання міжнародних стандартів. Сучасна аграрна політика повинна бути спрямована на підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику на основі вдосконалення економічних відносин між галузями в системі агропромислового комплексу.

УДК 331.2

САНІКОВА Н.С., магістрант

Науковий керівник – **ЗАДОРЖНА Р.П.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail:sanikovanatalia1989@gmail.com

ОПЛАТА ПРАЦІ ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

За сучасних умов соціально-економічного розвитку підприємств України істотно зростає актуальність проблеми підвищення рівня заробітної плати та вдосконалення механізму управління оплатою праці.

Рівень життя працюючого населення залежить передусім від розміру заробітної плати. Адже заробітна плата є, з одного боку, основним джерелом грошових доходів найманих працівників, основою матеріального доходу членів їхніх сімей, а з іншого – певною часткою витрат роботодавця на виробництво і найефективнішим засобом спонукання працівників до високопродуктивної праці.

Система оплати праці, яка використовується в даний час на більшості вітчизняних підприємств, морально застаріла. Це виявляється в тому, що вона не враховує специфіки роботи підприємства в ринковій економіці, відповідальності та результатів праці працівників, що займають ідентичні посади. Вирішення цієї проблеми полягає у розробці та впровадженні системі грейдів.

На Заході системи грейдів введені і успішно використовуються практично у всіх великих підприємствах, таких як Kodak, Pepsi, IBM, BMW та ін. В Україні деякі положення даної системи використовують «Інтерпайп», Перший Український міжнародний банк, ВАТ «Азовсталь» та ін.

На основі грейдування можна збудувати корпоративну політику компенсацій і пілг, яка дозволить оптимізувати витрати на персонал, причому не за рахунок формального скорочення фонду оплати праці, а завдяки вдосконаленню організаційної структури і штатного розкладу; більш ефективного планування витрат на персонал і т. п.

Ефективна система грейдів дозволяє спростити адміністрування корпоративної системи матеріального стимулювання, визначити допустимий розмір винагороди для посад, що знов вводяться; крім того, це інструмент впливу на основні складові витрат на персонал.

Побудову системи оплати праці за грейдами фахівці з праці оцінюють на сьогоднішній день як найбільш ефективну зі всіх точок зору. Вона заснована на точних математичних розрахунках, достатньо трудомістка і на великому підприємстві її впровадження займає близько року. Для підприємств середнього і малого бізнесу розробити цю систему простіше.

Удосконалення організації оплати праці підвищує її мотивацію, продуктивність та впливає на кінцеві результати роботи. Вона матиме вищу ефективність за дотримання таких принципів: відповідність заробітної плати ціні робочої сили; залежність заробітної плати від кількості та якості праці, кінцевих результатів роботи підприємства; забезпечення переваг в оплаті праці тим працівникам, які роблять найбільший трудовий внесок у результати підприємства; удосконалення тарифної системи та нормування праці; відповідальність керівників підприємств за порушення законодавства про оплату праці; поєднання індивідуальних інтересів з колективними.

Запропонована система може бути застосовна як на великих, так і невеликих підприємствах усіх видів діяльності і дозволить забезпечити об'єктивність оцінки посад (робіт), а, отже і справедливість винагороди працівників, що є одним з основних вимог до систем оплати праці в ринкових умовах.

УДК 005.915:336.11

ГНАТЮК М.М., магістрантка

Науковий керівник – **ВИХОР М.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ

Управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з найбільш вагомих функціональних напрямків системи фінансового менеджменту, яка досить тісно пов'язана з іншими системами управління.

Проблема фінансової стійкості підприємства останнім часом стоїть у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Огляд фінансово-економічної літератури довів, що на теперішній час більшість з аспектів управління фінансовою стійкістю підприємств знаходяться лише на стадії розробки та становлення.

Управління фінансовою стійкістю підприємства являє собою систему принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, який би дозволив підприємству розвиватися.

Головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності його функціонування і розвитку в поточному та перспективному періодах. Забезпечення високого рівня фінансової стійкості в процесі його розвитку та функціонування забезпечується формуванням раціональної структури джерел фінансування та активів, підтриманням на необхідному рівні платоспроможності, забезпеченням кредитоспроможності, формуванням достатніх обсягів грошових ресурсів, забезпечення оптимальної структури грошових потоків та їх збалансування, що дозволить, в кінцевому підсумку, максимізувати ринкову вартість підприємства.

Узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду організації управління фінансовою стійкістю, дозволяє запропонувати наступні принципи управління фінансовою стійкістю підприємств: загальні (системності, гнучкості, науковості, комплексності, альтернативності) та специфічні (інтегрованості, динамізму, орієнтованість на стратегічні цілі, переважаюче значення грошових потоків, врахування рівня фінансових ризиків).

Таким чином, ефективний процес управління фінансовою стійкістю підприємства, що організований на основі використання загальноприйнятих принципів, створить основу для забезпечення нормальної фінансової стійкості та фінансового стану, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості, досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства.

УДК 005:331.522.4

ДОБРОВОЛЬСЬКА О.В., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ВИХОР М.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Відомо, що суспільне корисна діяльність, спільна праця є об'єктивною передумовою формування колективу. Справжній колектив виникає там, де люди усвідомлюють свою відповідальність за загальну справу, спільно вирішують питання, що постають перед ними, де складаються і стають дійовою силою громадська думка колективу, свідомо дисципліна.

Підприємство і трудовий колектив — поняття невід'ємні одне від одного. Підприємство виступає не тільки як суб'єкт трудових відносин у зв'язку із застосуванням праці, а й як господарська одиниця, де працівники створюють особливий суб'єкт права — трудовий колектив.

Трудовий колектив виникає разом зі створенням підприємства, установи, організації. До нього входять усі громадяни, які своєю працею беруть участь у діяльності підприємства на основі трудового договору, а також інших форм, що викликають виникнення трудових відносин працівників з підприємством. Відносини ж колективізму для кожного працівника виникають з дня, коли працівник фактично розпочинає виконувати трудові обов'язки. Підставою, що викликає виникнення трудових відносин, є переважно трудовий договір.

Але трудовий договір регулює відносини працівника з власником або уповноваженим ним органом, підприємством. Відносини ж між самими працівниками в колективі не завжди підпадають під регулювання норм права. Ці відносини можуть регулюватись навіть нормами громадських організацій чи моралі. Відносини по об'єднанню працівників в організації за професією регулюються Статутом професійних спілок України чи статутами галузевих профспілок. В Конституції України закріплено лише право громадян на такі об'єднання.

Відносини трудових колективів з власниками або уповноваженими ними органами є правовими, але не трудовими, оскільки своїм змістом мають не працю, а лише її організацію і умови, за яких ця праця здійснюється.

Повноваження трудових колективів усіх видів підприємств, де використовується наймана праця, реалізуються, якщо інше не передбачене статутом, загальними зборами працюючих. Такі безпосередні відносини можливі тоді, коли підприємства невеликі за своїми розмірами, і для розв'язання конкретних питань у кожному випадку є можливість зібрати всіх працюючих. В умовах же великого підприємства вирішення питань виробництва безпосередньо всіма працюючими є досить складним, у зв'язку з чим виникає необхідність використання представницької демократії. В таких випадках повноваження трудового колективу

можуть реалізовуватись конференцією або виборними органами трудового колективу, такими, як рада трудового колективу, комітет підприємства, страйковий комітет тощо. Вони, як правило, обираються таємним голосуванням на загальних зборах або конференції трудового колективу строком на два-три роки не менш як двома третинами голосів.

УДК 657.422.1

ІЗДЕБСЬКА А.В., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ВАРЧЕНКО О.М.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ (НА БАЗІ АТ «ОЩАДБАНК»)

Ліквідність банку визначається попитом і пропозицією ліквідних коштів, які формуються під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. До основних внутрішніх чинників віднесено наступні: якість, структура і динаміка активів і пасивів банку (дохідність і ризиковість активів, вартість залучених коштів, капіталізація банку), кваліфікація і досвід персоналу, ділова репутація і фінансовий стан банку. Найбільш впливовими зовнішніми чинниками є загальний стан економіки, політична і соціальна ситуація, політика НБУ.

Проведений критичний аналіз існуючих підходів до управління ліквідністю банку дозволив виділити їх переваги і недоліки, визначити, що найбільші можливості для ефективного управління ліквідністю банку та мінімізації ризику ліквідності надає підхід, що передбачає одночасне управління активами і пасивами.

У результаті проведеного дослідження визначено, що ФМУЛБ включає наступні підсистеми: суб'єкти і об'єкти управління ліквідністю банку, цільову підсистему (мета і завдання управління ліквідністю банку), функціональну підсистему (фінансові методи управління ліквідністю банку) та підсистему забезпечення (інформаційно-аналітичне, нормативно-правове, програмно-технічне й організаційне забезпечення). До складу фінансових методів управління ліквідністю банку включені наступні: прогнозування, планування, аналіз, контроль і моніторинг ліквідності.

Суб'єкти управління ліквідністю запропоновано розглядати у складі двох великих груп: внутрішні по відношенню до банку та зовнішні. Залежно від розмірів банку та організації банківського менеджменту внутрішнім суб'єктом управління ліквідністю може виступати окремий підрозділ чи відповідальний управлінський персонал. Зовнішнім суб'єктом управління банківською ліквідністю є Національний банк України, діяльність якого реалізується шляхом банківського нагляду та регулювання. До складу об'єктів ФМУЛБ запропоновано включити обсяг ліквідних коштів, структуру активів і пасивів та ризик ліквідності.

В сучасних умовах діяльності банків немає єдиного підходу до впровадження системи контролю і моніторингу ліквідності банку, які посідають важливе місце серед фінансових методів управління ліквідністю банку. У роботі визначено, що контроль і моніторинг ліквідності є взаємодоповнюючими і взаємозалежними процесами, що дозволяє їх вважати системою, яка визначається взаємозв'язками між об'єктами і суб'єктами контролю і моніторингу. Враховуючи вищезазначене, контроль і моніторинг ліквідності банку запропоновано здійснювати поетапно, починаючи від постановки

завдань та вибору об'єкта і виду контролю і моніторингу ліквідності, закінчуючи прийняттям управлінських рішень щодо усунення виявлених відхилень.

Досліджено розвиток державного регулювання ліквідності банків як одного з найважливіших чинників, що впливають на ліквідність банків. Визначено, що Національним банком переважно використовується нормативний метод регулювання ліквідності банків, що полягає у встановленні нормативних значень показників ліквідності. З метою усунення недоліків даного методу запропоновано підхід, заснований на побудові діапазонів ліквідності.

УДК 331:223

ПСУЙКО В.І., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ВИХОР М.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

Трудовий потенціал – це існуючі сьогодні та передбачувані трудові можливості, які визначаються чисельністю, віковою структурою, кваліфікаційними та іншими характеристиками персоналу підприємства. Процес перетворення трудових ресурсів організації в робочу силу складається з таких основних стадій: 1) трудові ресурси існують у вигляді потенційної робочої сили; 2) трудові ресурси займають робочі місця.

У загальній структурі трудового потенціалу підприємства залежно від критерію аналізу можна виокремити його видові прояви за наступними признаками: за рівнем агрегованості оцінок, за спектром охоплення можливостей, за місцем у соціально-економічній системі підприємства. При оцінці трудового потенціалу традиційно використовують чотири типи одиниць виміру – часові, натуральні, вартісні та умовні. Найбільш поширеними методами оцінки трудового потенціалу є метод анкетування, описовий метод, метод класифікації та інші.

Процес управління персоналом складається з декількох взаємозв'язаних етапів: створення ефективної системи кадрової роботи на виробництві і механізм управління нею. Основу концепції управління трудовим потенціалом підприємства складають зростаюча роль особи працівника, знання його мотиваційних установок.

Мотивація праці є однією з основних функцій процесу управління підприємством. Суть мотиваційного потенціалу розглядається як процес спонуки колективу і окремих його членів до трудової активності.

Розвиток мотиваційного потенціалу підприємства породжує синергізм господарювання – ефект об'єднання творчих потенціалів професійних управлінців і безпосередніх учасників виробничого процесу.

УДК 631.162:657

КЛИМЕНЧУК К.О., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ВАРЧЕНКО О.М.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Відомо, що для забезпечення певного рівня фінансової незалежності підприємству необхідно мати достатній обсяг власного капіталу, за рахунок якого фінансуються необоротні

та частина оборотних активів, що призводить до скорочення платоспроможності та зменшення рівня ліквідності. Збільшити рівень ліквідності можна шляхом вкладення фінансових ресурсів у абсолютно ліквідні активи, що негативно впливає на ефективність використання капіталу. В свою чергу, збільшити рівень прибутковості підприємства дозволяє здійснення капітальних інвестицій за рахунок позикового капіталу, але залучення останнього негативно позначається на рівні фінансової незалежності. Таким чином, за існування низки протиріч та протилежностей, що мають місце, відбувається перехід підприємства з одного типу фінансового стану до іншого.

Фінансовий стан безпосередньо залежить від рівня доходу і прибутку підприємства, структури капіталу та активів. Ці фактори визначають рівень фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та ефективності використання капіталу. Зовнішні ж фактори прямо не впливають на фінансовий стан підприємства, але від них залежить внутрішнє середовище його функціонування.

Між групами фінансових показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, існує взаємозв'язок і взаємозалежність. Показники фінансової стійкості характеризують структуру капіталу та залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та мають зв'язок з оборотністю кредиторської заборгованості, а на розмір власного капіталу впливає обсяг прибутку, отриманого у звітному періоді. Показники платоспроможності, що відображають здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, пов'язані з оборотністю оборотних коштів та кредиторської заборгованості. Така залежність вказаних груп фінансових показників та їх різне співвідношення виключає однозначну характеристику фінансового стану підприємства.

Управління фінансовим станом підприємства має здійснюватися на основі принципів інтегрованості із загальною системою управління, стратегічної направленості, гнучкості процесу управління, комплексності формування управлінських рішень, альтернативності та цілеспрямованості підходів при розробці окремих управлінських рішень, їх інноваційної спрямованості, ієрархічності, ефективності управління.

Отже, процес управління фінансовим станом підприємства повинен здійснюватися за такими етапами: визначення головної мети управління; формування системи інформаційного забезпечення управління; дослідження показників фінансового стану; формування системи цілей та цільових показників; прогнозування показників фінансового стану на довгостроковий період; поточне планування показників фінансового стану; розробка системи заходів щодо реалізації поточних планів; моніторинг реалізації планових показників фінансового стану; контроль показників фінансового стану торговельного підприємства.

УДК 330.13:631.11

СЛИВІНСЬКА Я.М., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ШЕВЧЕНКО А.О.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У процесі становлення ринкових відносин в Україні всі ланки фінансової системи опинилися у глибокій кризі. І тому необхідним є аналіз показників прибутковості діяльності підприємства з метою запобігти його банкрутства і для подальшої успішної діяльності з перспективами виходу на міжнародні ринки і тим самим підвищувати авторитет держави.

При написанні роботи були використані нормативні документи України, наукові розробки та навчальні посібники, періодична література, а також матеріали, що відображають господарську та фінансову діяльність об'єкту дослідження. В роботі використані наукові розробки таких авторів : Савицька Г.В., Попович П.Я., Баканов М.І., Ковалев В.В., Іваненко В.М., Бандурка А.М., Ненашев Е.В., Стоун Д., Херрис Дж.М., Ван Хорн Дж.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Одним з головних показників діяльності підприємства є прибутковість та дохідність підприємства є одним з найголовніших показників, що відображають фінансовий стан підприємства. Вони визначають мету підприємницької діяльності. Прибуток є основне джерело розвитку підприємства, науково-технічного вдосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування. Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану. Отже, фінансовий стан - це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

УДК 336.201.2:631.11

ВЕРГЕЛЕС С.А., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ШЕВЧЕНКО А.О.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Актуальність теми полягає в необхідності проведення оцінки платоспроможності підприємства як одного з основних етапів здійснення оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання.

Платоспроможність підприємства досліджували в своїх працях зарубіжні науковці і практики: М. Абрютіна, М. Баканов, І. Балабанов, Т. Берднікова, Л. Бернстайн, Ю. Брігхем, Л. Гапенські, О. Грачов, А. Гропеллі, Дж. К. Ван Хорн, Е. Негашев, П. Ревентлоу, Г. Савицька, Р. Сайфулін, Н. Селезньова, Е. Сорокіна, Е. Уткін, А. Шеремет.

Практика господарювання українських підприємств свідчить, що внаслідок несвоєчасних розрахунків та не виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами, у них накопичилися великі обсяги заборгованостей. Дотримання розрахунково-платіжної дисципліни суб'єктами господарювання безпосередньо залежить від їх платоспроможності.

На платоспроможність підприємств впливає:

- своєчасне надходження в розпорядження суб'єктів господарювання грошових коштів та їх еквівалентів, їх використання;
- рух коштів підприємств в результаті здійснення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Якщо підприємство отримує прибуток і є при цьому неплатоспроможним, треба проаналізувати використання прибутку.

Щоб підвищити рівень платоспроможності підприємства потрібно проводити пошук внутрішніх резервів по збільшенню прибутковості діяльності і досягненню беззбиткової роботи за рахунок більш повного використання виробничої потужності підприємства, підвищення якості і конкурентоздатності товарів, зниження їх собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, скорочення непродуктивних витрат і втрат.

Значення платоспроможності підприємства неможливо переоцінити. Так, згідно з положеннями французької економічної школи, платоспроможність — це одна з підвалин концепції фінансової рівноваги.

УДК 336.143.

КОСТЕНКО С.А., магістрант

Науковий керівник - **АРТІМОНОВА І.В.**, канд. екон. наук

e-mail: kostenkosergey89@ukr.net

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ЯК ЗАСІБ ЗБАЛАНСУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Діюча бюджетна системи України характеризується нерівномірністю в обсягах доходів місцевих бюджетів адміністративно-територіальних одиниць. Загальновідомо, що збалансування доходів місцевих бюджетів відбувається за допомогою трансфертів. Міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Вони поділяються на дотації вирівнювання, субвенції, кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів та додаткові дотації.

Формування власних доходів місцевих бюджетів є важливим питанням у контексті децентралізації бюджетної системи, оскільки бюджети саме місцевого самоврядування є базовою ланкою бюджетної системи, а з другого боку, вони є її фундаментом, що потребує певного зміцнення у відповідності з функціями відповідного рівня влади. Для ефективного фінансування видатків, що здійснюються з місцевих бюджетів, необхідним є вагомий рівень доходів та, відповідно до результатів проведеного аналізу, органи місцевого самоврядування не володіють такими ресурсами у достатній кількості, чим і зумовлюється висока частка дотацій та субвенцій. Таким чином, виникає необхідність створення умов підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у нарощуванні власних бюджетних ресурсів.

Досить вагомими аспектами у зміцненні власної дохідної бази місцевих бюджетів буде стабільна законодавча база організації міжбюджетних відносин у напрямку дотримання єдиних принципів у процесі визначення обсягів дотацій і субвенцій (економічної ефективності, соціальної справедливості, політичної стабільності) та з використанням простої та зрозумілої методики їх обчислення.

Дослідженням встановлено, що виконання доходів місцевих бюджетів залежить від ефективності їх мобілізації, чого можна досягнути, на нашу думку, при дотриманні таких підходів: стабільного та водночас прогресивного законодавчого оформлення бюджетної, податкової політики на території кожної адміністративно-територіальної одиниці; визначення принципів, об'єктивних та ефективних форм і методів побудови механізмів формування, виконання доходів місцевих бюджетів саме при стягненні податків, зборів та платежів, що надходять до місцевих бюджетів різних рівнів; формування доходів місцевих бюджетів, а саме із податкових надходжень, має відбуватись при визначенні реальних об'єктів оподаткування та базуватись на фінансовій культурі та етиці підприємництва; реалізація бюджетної, податкової політики у сфері формування доходів місцевих бюджетів має відбуватись при взаємоузгодженості дій і розмежуванні повноважень органів влади усіх рівнів; робота фінансових, податкових, контрольно-ревізійних та інших органів повинна бути чітко координованою; слід забезпечити здійснення належного аналізу тенденцій, оцінки результатів діяльності з метою своєчасного внесення змін, удосконалення правового бюджетного та податкового поля функціонування механізму стягнення податків, зборів і платежів, що формують дохідну частину місцевих бюджетів.

УДК 619.611

КУЦАК Т.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник - **ГАЛЕНКО О.І.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

НЕДОСТАТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Розглянуто проблеми відсталості розвитку аграрного сектору України через недостатнє фінансове забезпечення з боку держави.

Дослідження цього кола проблем в час, коли не тільки Україна, а й світове співтовариство знаходиться під впливом глобальних світових тенденцій – загострення проблем зайнятості, голоду, екологічних лих, дефіциту с.-г. сировини, продовольства і широкомасштабної глобалізації, кожна країна світу має зробити вибір на користь тієї сфери діяльності, яка має найбільший ресурсний потенціал і відповідно підкріплена попитом, - це стосується і України.

Так історично склалось, що Україна є аграрною державою, тобто для досягнення високого економічного розвитку і закріплення статусу конкурентоспроможної країни, влада має приділити підвищену увагу саме цьому сектору економіки.

Дослідженням проблем фінансування сільського господарства займались такі науковці як Борщ А.Г., Довгалюк В.І., Калашнікова Т.В., Юрченко А.Д. та багато ін., також проводились не одноразові слухання і засідання.

Отже, при розгляді ситуації, що склалася в аграрно-промисловому комплексі, взявши до уваги наукові дослідження даної теми, можна визначити наступні проблеми: Відсутність чіткої цінової політики; Відсутність земельного (державного аграрного) банку в країні; Відсутність регулювання імпорту і мережі оптових аграрних ринків; Невиконання закону про відшкодування ПДВ; Недостатність державних дотацій, субсидій і мала державна підтримка фермерських підприємств; Недостатня кількість коштів на оновлення сільськогосподарської техніки та технологій та ін.

Тобто для вирішення даних проблем державна влада має націлитись на такі шляхи: Розробити модель фінансування створення мережі оптових аграрних ринків або за рахунок державного фінансування або через приватне публічне партнерство;

Збільшити кошти, передбачені в держбюджеті, на фінансування та рефінансування сільського господарства. Чітко визначити цілі і стратегії ,тактику на основі довгострокового планування.

УДК 330.43

ВОЛКОТРУБ Р.С., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **НЕПОЧАТЕНКО І.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИРОБНИЧА МОДЕЛЬ КОББА-ДУГЛАСА

Перше поняття виробничої функції пов'язане з математичним моделюванням технологічної залежності між обсягом продукції, що випускається, і кількісними характеристиками витрат ресурсів. Звідси і назва функції «виробнича». Уперше така функція була побудована американськими дослідниками Коббом і Дугласом ще в 30-ті роки ХХ ст. за даними про функціонування обробної промисловості США протягом двадцяти років і є класичним прикладом економетричного моделювання.

Функція Кобба-Дугласа (CDPF) належить до найвідоміших виробничих функцій, що набули широкого застосування в економічних дослідженнях, особливо на макрорівні. Класична виробнича функція Кобба-Дугласа має вигляд

$$Y = aF^{\alpha}L^{1-\alpha},$$

де Y – обсяг продукції; F – основний капітал; L – робоча сила.

Сума параметрів або степінь однорідності, класичної функції Кобба-Дугласа дорівнює одиниці. А це означає, що при збільшенні обох виробничих ресурсів на одиницю обсяг продукції також збільшиться на одиницю. Отже, ефективність ресурсів у такому разі стала. Практичні дослідження функції Кобба-Дугласа показали, що припущення про лінійну однорідність на практиці виконується рідко. Тому була запропонована виробнича функція загальнішого вигляду

$$Y = aF^{\alpha}L^{\beta}.$$

Сума параметрів ($\alpha + \beta$) на відміну від попереднього випадку може бути як меншою, так і більшою від одиниці. Якщо $(\alpha + \beta) > 1$, то темпи росту обсягу продукції вищі за темпи росту виробничих ресурсів, а якщо $(\alpha + \beta) < 1$, то, навпаки, темпи росту продукції нижчі за темпи росту ресурсів. В роботі зроблено аналіз, як отримати максимальний прибуток, і визначити відповідні витрати робочої сили і основного капіталу.

УДК 330.101.52

ГРИЩЕНКО М.С., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **НЕПОЧАТЕНКО В.А.**, д-р. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОДЕЛЬ КЕЙСА РІВНОВАГИ В ЕКОНОМІЦІ

Світова економічна криза кінця 1920-1930-х років і особливо Велика депресія 1929-1933 років довели в необхідності створення нових економічних теорій. Виникла

необхідність в активному втручанні держави в макроекономічне функціонування ринкового господарства і створенні нових економічних теорій.

Англійський вчений Джон Кейнс (1883-1946) досконало обґрунтував причини порушення економічної рівноваги. Основною причиною порушення економічної стабільності Кейнс вважав неповну зайнятість трудових ресурсів (безробіття), тому й поставив за мету створення моделі повної зайнятості. А досягти цього можна лише через регулювання всього відтворення як єдиного цілого. Тим самим Кейнс поклав початок дослідженню макроекономіки – сфери економічних відносин на рівні всього суспільства. Він довів, що макроекономіка має свої, відмінні від мікроекономіки, тобто найнижчого рівня економічних відносин людей, закономірності розвитку, економічні принципи і категорії.

Відправним пунктом макроекономічного аналізу Дж. М. Кейнса є запровадження ефективного попиту. Ефективний попит, по Дж. М. Кейнсу, – це про основу нової макроекономічної моделі лягли кейнсіанські теорії сукупного попиту, споживання і мультиплікатора доходу і зайнятості. сто фактичний сукупний попит на блага, при якому сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції.

Принцип ефективного попиту полягає в тім, що реальний національний доход визначається ефективним попитом, і при цьому останній може бути менше, ніж необхідно для забезпечення повної зайнятості.

Теорія споживання запропонована Дж. Кейнсом, в основі якої лежить так називаний "основний психологічний закон", відповідно до якого "... люди, як правило, схильні збільшувати своє споживання з ростом доходу, але не тією ж мірою, у якій росте доход". Цей закон був сформульований Дж. М. Кейнсом на основі його спостережень за особливостями групового поведіння людей. При цьому заощадження, будучи різницею між доходом і споживанням, являють собою просто "залишок", який люди використовують на майбутнє у випадку непередбачених подій.

В роботі аналізується розроблена Кейнсом концепція мультиплікатора інвестицій, яка пояснює причини нестабільності ринкової економіки.

УДК 330.43:336.777.7

КОСТЕНКО А.С., студент 2 курсу

Науковий керівник – **РЕВИЦЬКА У.С.**, канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДИСКОНТУВАННЯ ТА АКУМУЛЮВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

Дисконтування – це приведення майбутньої вартості доходів, що можуть бути одержані через різний час і при різних ризиках, до спів ставної величини – теперішньої вартості доходу. При дисконтуванні робиться щось подібне до приведення до спільного знаменника.

При оцінці теперішньої вартості доходу треба використати відсоток для дисконтування Як визначити цей відсоток? Вважається, що рівень відсотка для дисконтування залежить від таких чинників:

- **середньої ставки відсотка**, яка сформувалася на фінансовому ринку в конкретний час. Ставка відсотка для дисконтування не повинна суттєво відхилитись від середньої на фінансовому ринку;

- **тривалості** періоду, після якого може бути одержаний дохід. Якщо дохід має бути одержаний через довший час, то рівень відсотка для дисконтування зростає;
- **ризиковості** проекту. Більший ризик проекту передбачає вищі значення ставки відсотка для дисконтування.

Розрахунок теперішньої вартості доходів, що можуть бути одержані у майбутньому, при різній тривалості проектів (t) здійснюють за формулою:

При застосуванні формули необхідно вирішити, який відсоток для дисконтування має бути обраний у кожному конкретному випадку.

Розглянемо на прикладі.

Приклад. Нехай власник грошей робить вибір між двома проектами. Перший є більш ризиковим і дає можливість отримати 100 тис. грн. через 3 роки. Другий проект менш ризиковий і передбачає 50 тис. грн. доходу вже через два роки. Ризиковість першого проекту, за оцінкою фахівців, вища приблизно у 1,4 рази. Середня ставка відсотка на фінансовому ринку сформувалася на рівні 10%. Який проект забезпечує вищий дохід?

Розрахунки дають підставу для висновку про доцільність реалізації першого проекту, оскільки порівняна (приведена до теперішнього часу) вартість майбутніх доходів при його здійсненні є більшою: 65,8 тис. грн. > 41,3 тис. грн.

УДК 330.831.84

КРАВЕЦЬ Т.І., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **НЕПОЧАТЕНКО І.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: sweety_tanja@mail.ru

ЗНАЧЕННЯ МОНЕТАРНОЇ МОДЕЛІ ФРІДМЕНА У ЖИТТІ, МОЖЛИВІСТЬ ІСНУВАННЯ ЇЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

В Україні передбачають нову хвилю економічної кризи. Тому важливо знати усі можливі виходи з неї та покращенні ситуації в країні. Важливе значення в країнах світу приділяється грошовій політиці та грошовим відносинам. Вирішенню цього питання присвячена монетарна модель Фрідмена.

Монетаризм – економічна теорія, за якою кількість грошей в обігу є визначальним фактором формування господарської кон'юнктури та існує прямий зв'язок між зміною маси грошей в обігу та величиною валового й національного продуктів. Започаткував теорію монетаризму Мілтон Фрідмен, назву новій економічній теорії дав Карл Брюнер (Karl Brunner).

Фрідмен, спираючись на базу даних з економічної історії США, доводить, що циклічність економічного розвитку має грошову природу: зростання грошової маси в обігу провокує інфляцію. Тому грошова сфера, пропозиція **грошей** мають бути основними об'єктами державного контролю.

Держава, яка має на меті сприяння ринковій стабілізації, на думку Фрідмена, може скористатись лише одним інструментом **впливу** на економіку – грошовою емісією, виходячи з того, що недостатня кількість грошей в обігу призводить до кризи виробництва, а надлишкова – до інфляції, Фрідмен запропонував визначення **оптимально** необхідної кількості грошей для нормального функціонування економічної системи за допомогою «рівняння обміну», відповідно до якого загальна

ціна **створеного** н межах країни продукту має дорівнювати величині грошової маси і **урахуванням [швидкості]** обороту грошей. Грошова емісія має бути **орієнтованою** па приріст ВВП. Фрідмен пропонує підтримувати темп приросту **готівки** па **ріпні** 3 % на рік, а з урахуванням потенційних грошей (строкових **вкладів** і облігацій державних позик) – на 1 %. У цілому приріст не може бути **більшим** – 5 % щорічно.

В роботі розглянута критика Фрідменом політики незбалансованого державного бюджету и збільшення витрат на Соціальну сферу.

УДК 330.4:519.86:338.51

ПОНОМАР А.С., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **НЕПОЧАТЕНКО В.А.**, д-р. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОДЕЛЬ ПРОПОЗИЦІЇ І ПОПИТУ

Попит та пропозиція – економічна модель, що описує процес ціноутворення на ринку. Ця модель вводить поняття попиту та пропозиції в якості універсальних характеристик ринку та доводить, що, за умовами певних припущень, ці характеристики урівноважуються та приводять до встановлення певної ціни на даний товар. При цьому попит – представлена на ринку потреба в товарах, а пропозиція – кількість товару, який є на ринку або може бути доставлений на нього. Висновок моделі про урівноваження добре відповідає поведінці великого числа ринків та вважається важливим економічним законом.

Закон попиту – величина (об'єм) попиту зменшується у міру збільшення ціни товару. Математично це означає, що між величиною попиту і ціною існує обернено пропорційна залежність. Тобто підвищення ціни викликає зниження величини попиту, зниження ж ціни викликає підвищення ціни попиту. Всіх виробників (продавців) на ринку об'єднує пропозиція: при низькій ціні продавець запропонує менше товару або може його притримати; при високій – запропонувати більше товару; при дуже високій – спробує максимально збільшити виробництво. Так утворюється ціна пропозиції – гранично мінімальна ціна, за якої продавці готові реалізувати свої товари.

Пропозиція характеризує можливість і бажання продавця пропонувати свої товари для реалізації на ринку за певними цінами. Таке визначення змальовує пропозицію і відображає її суть з якісного боку. У кількісному плані пропозиція характеризується своєю величиною та об'ємом. Об'єм, величина пропозиції – це кількість продукту (товару, послуг), яку продавець (**виробник**) бажає, може і здатний згідно з наявністю або продуктивними можливостями запропонувати для продажу на ринку протягом деякого періоду часу за певної ціни. Як і об'єм попиту, величина пропозиції залежить не тільки від ціни, але і від ряду нецінових чинників, включаючи виробничі можливості, стан технології, ресурсне забезпечення, рівень цін на інші товари, інфляційні очікування.

В роботі розглядається економетрична модель в яких попит і пропозиція певного товару залежать не лише від його ціни, а й від цін товарів, які можуть замінювати або доповнювати розглядуваний товар, від доходу покупців, а пропозиція від виробничих умов.

УДК 519.654

РІЗНИК М.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **НЕПОЧАТЕНКО В.А.**, д-р фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОД НАЙМЕНШИХ КВАДРАТІВ

Метод найменших квадратів – один з методів [регресійного аналізу](#) для оцінки невідомих величин за результатами вимірів, що містять випадкові помилки. Цей метод застосовується також для наближеного представлення заданої функції іншими (простішими) функціями і часто виявляється корисним при обробці спостережень.

Коли бажана величина може бути виміряна безпосередньо, як, наприклад, довжина відрізка або кут, то, для збільшення точності, вимірювання проводиться багато разів, і за остаточний результат беруть [арифметичне середнє](#) з усіх окремих вимірювань. Це правило арифметичної середини ґрунтується на міркуваннях [теорії ймовірностей](#); легко показати, що сума квадратів відхилень окремих вимірювань від арифметичної середини буде менше, ніж сума квадратів відхилень окремих вимірювань від якої б то не було іншої величини. Само правило арифметичної середини представляє, отже, найпростіший випадок методу найменших квадратів.

Регресійний аналіз – статистичний метод дослідження залежності між залежною змінною Y і однією або декількома незалежними змінними $X_1, X_2, \dots, X_p$. При цьому назви залежних і незалежних змінних відображають лише математичну залежність змінних, а не причинно-наслідкові зв'язки. Для адекватного опису складних внутрішньо неоднорідних економічних процесів, зазвичай, застосовують системи регресійних рівнянь. В простіших випадках можна використовувати і прості ізольовані рівняння. У роботі розглянуто використання методу найменших квадратів при визначенні лінійної одно і багатофакторної регресії. Показано передумови використання цього методу і фактори які впливають на точність визначення коефіцієнтів регресії.

УДК 336.717.061

ЦИХМЕЙСТРУК В.В., студент 2 курсу

Науковий керівник – **РЕВИЦЬКА У.С.**, канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ СКЛАДНИХ ВІДСОТКІВ У ПІДРАХУНКУ ПРИБУТКУ ТА ЕФЕКТИВНОЇ ВІДСОТКОВОЇ СТАВКИ

Норма грошового прибутку, або внутрішня норма прибутку – ставка дисконтування, яка прирівнює початкове інвестування до суми усіх дисконтованих надходжень за інвестицією. Якщо i – норма грошового прибутку, то відповідний дисконтний множник $v = 1/(1+i)$ визначається з рівнянням $P = \sum_{t=1}^n \frac{R_t}{(1+i)^t}$, де P – початкове інвестування; R_t – надходження за інвестицією в момент t . Це рівняння звичайно розв'язується наближено: вибираються два достатньо близькі значення i_1 та i_2 норми прибутку, для одного з яких значення правої частини менше за P , для іншого – більше, тоді наближене значення i .

Інвестор заплатив 500 грн. у момент $t = 0$ і 200 грн. за два роки потому. Одержить він 1000 грн. через 5 років. Визначимо внутрішню норму прибутку від цієї операції.

Виберемо рік як одиницю часу. Якщо i – шукана внутрішня норма прибутку, то для неї має місце рівняння. Це рівняння має єдиний корінь, оскільки його можна переписати у вигляді $x^2 - 10x + 1 = 0$, а права частина останнього рівняння монотонно зростає за i .

Тепер перепишемо рівняння у вигляді $x^2 - 10x + 1 = 0$. Оскільки $x > 1$, то i знаходиться між 8 % та 9 % на рік. Апроксимація за допомогою лінійної інтерполяції дає 8,33 % на рік.

1 червня 2000 року уряд випустив індексовані облігації, які будуть викуплені 1 червня 2002 року. Кожна облігація має номінальну річну купонну ставку 3%, що буде виплачуватись наприкінці що півроку, номінальна ціна викупу становить 100грн. Кожна купонна виплата та ціна викупу індексуються відповідно до зростання індексу роздрібних цін, починаючи з 6 місяців перед випуском облігації до 6 місяців перед моментом виплати.

Інвестор придбав облігації номінальною вартістю 1000 000 грн. у момент випуску і тримає їх до погашення. Ціна продажу в момент випуску дорівнювала 94 грн. за 100 грн. номіналу облігації. Обчисліть чистий грошовий потік, який отримає від цієї інвестиції інвестор.

УДК 330.43:336.276

ЯКУБІВСЬКИЙ В.О., студент 3 курсу

Науковий керівник – **РЕВИЦЬКА У.С.**, канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ВИПЛАТИ БОРГУ

Ставка відсотка, при якій ліві і праві частини однакові, називається річною фактичною вартістю кредиту (РФВ, annual percentage rate of return, APR), її значення заокруглюють до десятих частин відсотка у менший бік (наприклад, 1,283 % заокруглюють до 1,2 %). Якщо це рівняння задовольняють декілька значень відсоткової ставки, річною фактичною вартістю кредиту називається найменше додатне з цих значень.

Розглянемо модель на прикладах:

Приклад 1.

Потрібно знайти сумарне значення боргу (первісний борг), повна сума якого через 3 роки складе 7 млн. грош. од. Відсотки нараховуються за наступною ставкою 20% наприкінці кожного року.

Приклад 2.

Нехай 2 млн. грош. од. видано в кредит на 6 місяців під прості відсотки за ставкою 10% за місяць. Знайти нарощуване значення боргу наприкінці кожного місяця.

Позначимо A_k – нарощуване значення боргу наприкінці k -го місяця. Оскільки $A_0 = 2$ млн. грош. од., то виходячи з формули маємо $A_k = 2 \cdot (1 + 0,1)^k$. Описаний результат представимо у вигляді таблиці:

К	0	1	2	3	4	5	6
	2	2,2	2,4	2,6	2,8	3	3,2

Ми бачимо, що послідовність A_k – це арифметична прогресія з початковим числом млн. грош. од. і різницею 200 тис. грош. од.

УДК 524.8

АФАНАСОВ Є.О., студент 1 курсу

Науковий керівник – **ШЕВЧЕНКО Р.Л.**, канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО БУДОВУ КОСМОСУ

Безмежний Космос складається з Доменів, у кожному з яких налічується сотні і тисячі наднакопичень галактик (накопичення накопичень). У свою чергу наднакопичення галактик складаються з накопичень галактик, у яких число галактик може бути від кількох (наша група, у яку входить наша спіральна галактика Чумацький шлях) до тисяч галактик. Видима матерія Всесвіту в основному знаходиться в галактиках. Цілісність цих структур забезпечує гравітація.

Доступна для спостереження частина Космосу називається Метагалактикою або Всесвітом. За сучасною уявою наднакопичення галактик розміщені на сукупності досить плоских «листоків», розділених войдами (пустотами), у яких відсутня видима матерія. Листок Велика стіна при розмірі біля 500 млрд світових років (видима частина) має товщину всього 15 млн світових років. У досить великому масштабі Всесвіт має комірчасту структуру (на зразок скибки хліба).

Однією з найважливіших властивостей Всесвіту, що існує біля 14 млрд років, є прискорене розширення, яке почалося приблизно 5 млрд років тому. Чим далі від нас об'єкт спостереження, тим швидше він віддаляється. Таке розширення вказує на наявність сил, що діють проти сили гравітації.

Крім видимої матерії (біля 4%), гравітаційних сил якої недостатньо для утримання зірок від розбігання за рахунок обертання їх навколо центра галактики. у галактиках знаходиться так звана темна матерія (22%), що проявляє себе тільки через гравітацію і не реагує на електромагнітне поле (тому й невидима). Природа її невідома. Вважається, що фізичним носієм темної матерії є слабо взаємодіючі частинки, що мають масу і рухаються набагато повільніше від світла, але детекторами не зафіксовані.

Міжгалактичний простір заповнює так звана темна енергія, яка спричиняє розбігання накопичень галактик і проявляє себе тільки на надвеликих відстанях. Її маса (адже маса є еквівалентом енергії) складає 74% маси Всесвіту.

Існування темної енергії пояснюють наявністю або деякого енергетичного динамічного поля, щільність якого може змінюватись, або ненулевою енергією вакуума. Вона заповнює кожен елемент простору.

УДК 330.4:519.233.5:330.15:633.853.494

БОРОЗЕНКО В.В., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **МЕЛЬНИЧЕНКО О.П.**, канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ НА РОЗВИТОК ПЕВНИХ ГАЛУЗЕЙ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У сучасних умовах розвитку світової економіки науковці дедалі частіше застосовують математичні методи для оцінки та прогнозування економічних процесів. У роботі представлено одне з використання оперування кореляційно-регресійним аналізом у

сільському господарстві, а саме: створення економічно-математичних моделей, що кількісно виражають зв'язок між наявними ресурсами і отриманими на їх основі результатами виробництва.

Метою роботи було з'ясувати закономірності математичного моделювання у сільському господарстві та застосувати кореляційно-дисперсійний аналіз для характеристики утвореної математичної моделі.

Розглянемо процес факторного аналізу виробництва ріпаку в Київській області на основі економіко-статистичної моделі. Увага до цієї культури прикута з деяких причин. По-перше, ріпак – однорічна олійна рослина, її насіння містить 48 – 52% олії, яку використовують у лакофарбовій, миловарній, харчовій (маргариновій) та інших галузях промисловості. Крім того, макуху після пропарювання згодовують худобі. Але найголовнішим є й те, що ріпак виходить на всесвітній ринок, як екологічно чисте паливо.

У пропоновану модель включені показники, що характеризують забезпечення виробництва трудовими, земельними, матеріально-технічними ресурсами.

Побудова кореляційно-регресійних моделей здійснювалася шляхом поступового включення до них окремих факторів. У результаті чого чотирифакторна модель, що відображає вплив сукупних виробничих ресурсів на виробництво ріпаку в Київській області, набула такого вигляду:

$$y = 5647,2 + 4,5 x_1 + 192,0 x_2 + 9,1 x_3 + 9,4 x_4$$

де y – валовий збір ріпаку, ц; x_1 – середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у рослинництві, кількість осіб; x_2 – площа ріллі, га; x_3 – амортизаційні відрахування необоротних активів, тис. грн.; x_4 – матеріальні виробничі витрати, тис. грн.

Таким чином, головними факторами для виробництва ріпаку в Київській області є наявність трудових, земельних матеріально-технічних ресурсів. Розширення чи зменшення площ ріллі в сільськогосподарських підприємствах не є основним значущим фактором, що впливає на виробництво ріпаку в регіоні. За рахунок ефективного використання оборотних активів та трудових ресурсів можливе розширення та стабільний розвиток виробництва ріпаку без збільшення площ ріллі. Зміни цих площ не повинні впливати на виробництво сільськогосподарської продовольчої продукції.

УДК 339.133:330.4:519.2:165.2

ПРОВ Т.Д., студент 2 курсу

Науковий керівник – **МЕЛЬНИЧЕНКО О.П.**, канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ ПОПИТУ

Важливим напрямом застосування диференціального числення в економіці є введення з його допомогою поняття еластичності. Коефіцієнт еластичності показує відносну зміну досліджуваного економічного показника внаслідок одиначної відносної зміни економічного фактора, від якого він залежить, за незмінності інших факторів, що впливають на нього.

Метою роботи було дослідити коефіцієнт еластичності за рахунок зміни зовнішніх факторів та упорядкувати за типами різні види еластичності попиту.

Еластичність попиту – це міра реакції попиту на зміну ціни товару. Іншими словами еластичний попит – це попит, який під впливом невеликого зростання або зниження ціни товару зазнає значних змін.

Щоб визначити міру впливу ціни на обсяг попиту існує спеціальний показник коефіцієнт еластичності попиту. Він показує, на скільки відсотків зміниться попит при зміні ціни на 1% і визначається за формулою:

де Q_1, Q_2 – попередній і наступний обсяги споживання; P_1, P_2 – попередній і наступний рівень ціни даного товару.

Коефіцієнт цінової еластичності попиту – це від’ємна величина. Тому знак «мінус» враховується, а коефіцієнт розглядається за модулем.

Попит нееластичний, якщо маємо справу з товарами першої необхідності; товарам важко знайти замітники; товари відносно дешеві і тому займають у структурі споживчих витрат незначну частину; споживач у безвихідному становищі. Відповідно до того, яке значення має коефіцієнт еластичності розрізняють п’ять видів попиту за рівнем еластичності:

1. Попит еластичний: зміна в обсязі споживання перевищує зміну в ціні: >1 . 2. Попит не еластичний: покупці слабо реагують на зміну ціни: <1 . 3. Попит одиничної еластичності: зміна в споживанні відбувається в тій же мірі, як і зміна в ціні: $=1$. 4. Попит абсолютно не еластичний: покупці не реагують на зміни в ціні: >0 . 5. Попит абсолютно еластичний: змінюється обсяг споживання без змін у ціні: $>\infty$.

Можна зробити висновок, що еластичність, як міра реакції попиту на зміну ціни товару залежить від великої кількості соціальних та побутових факторів.

УДК 330.4:519.237.7

ПОШУК В.О., студентка I курсу

Науковий керівник – **ШЕВЧЕНКО Р.Л.**, канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ В ЕКОНОМІЦІ

Застосування методів математичного моделювання в економіці пов’язане з необхідністю враховувати випадковість економічних показників, у зв’язку з чим існує необхідність використання статистичних методів дослідження.

Наявність кореляції характерна практично для всіх економічних показників, але вона проявляється тільки у великій масі явищ і не може по своїй суті відобразити індивідуальні особливості появи одного і того ж зв’язку у конкретних елементів сукупності. Тому застосування тільки кореляційного та регресивного аналізів стає недостатнім.

Факторний аналіз є кроком вперед у порівнянні з іншими статистичними методами. Сильна кореляція між значеннями сукупності означає, що вони взаємно визначають одна одну, або зв’язок між ними викликано третьою величиною, яка безпосередньо не вимірюється. Така величина називається фактором, що формує результати господарчо-фінансової діяльності. Задача факторного аналізу:

1. Відбір факторів, що визначають результативні показники, яка структура факторів (скласти по можливості просту лінійну гіпотезу). 2. Класифікація і систематизація факторів с метою забезпечення комплексного і системного підходу

до вивчення їх впливу на результати господарчої діяльності. 3. Визначення мінімальної кількості необхідних факторів та форми залежності між ними та результативними показниками. 4. Моделювання взаємозв'язків між факторами і результативними показниками. 5. Розрахунок впливу факторів та оцінка ролі кожного з них у зміні результативного показника. 6. Вибір методики факторного аналізу, яка дає можливість звести велику кількість даних до найпростішої концепції з мінімальними втратами інформації.

Мета факторного аналізу - скласти просту математичну модель, яка б достатньо точно відображала реально існуючі в економіці залежності.

Теоретичні положення факторного аналізу досить складні, а великі об'єми дослідних даних вимагають вміння оперувати матричним та векторним численнями і використовувати комп'ютери для обробки даних за існуючими програмами.

У випадках, коли вплив факторів на економічний показник може бути виражено у вигляді явної функціональної залежності, методи факторного аналізу стали застосовувати в рамках теорії статистичних індексів, а сам аналіз назвали індексним факторним аналізом.

УДК 572.1/.4

СЕРІКОВА Ю.В., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **ШЕВЧЕНКО Р.Л.**, канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОХОДЖЕННЯ ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ

Зародження життя на Землі – не до кінця вирішена проблема. Існує три головних гіпотези появи життя: еволюції, панспермії і креаціонізму.

В основі теорії еволюції (Ч. Дарвін) лежить концепція еволюції від простих форм життя до складних та природного відбору. За гіпотезою панспермії життя занесене на Землю завдяки здатності найпростіших організмів переносити космічні умови або прибульцями. Також існує гіпотеза, що життя виникло разом зі Всесвітом в момент його створення. Креаціонізм (створення життя Богом) відноситься до найстаріших гіпотез людства.

Ще 20 років тому вважалось, що життя виникло в процесі біологічної еволюції, а гіпотеза панспермії розглядалась досить скептично. Це не дивлячись на те, що математичні розрахунки показували, що ймовірність випадкового утворення молекули білка менше 10^{-300} . На випадкове створення однієї молекули ДНК потрібно, щоб Земля існувала в $4 \cdot 10^{18}$ разів довше за умови, що у створенні приймає участь водночас 10^{-5} маси Землі. Англійський астрофізик Ф.Хойл підрахував, що імовірність утворення одного ферменту синтезу білка один раз за мільярд років дорівнює 10^{-40000} , тобто практично нульова.

Один з перших дослідників подвійної спіралі ДНК Ф.Крик вважає, що немає ніякої ймовірності самочинного виникнення життя з хімічних елементів Землі. А математик Е. Вігнер, використовуючи матричний апарат теорії квантової механіки, показав, що ймовірність само репродукційних станів в живій і неживій природі дорівнює нулю.

На Міжнародній зустрічі Міжнародної Спільноти по вивченню виникнення життя у 1986р відмітили, що в умовах «Первинного Океану» абсолютно неможливий синтез рибози як складової частини ДНК.

Заглиблюючись в будову простих організмів, мікробіологи зрозуміли, що існує мінімальне конструктивне рішення (так звана нередуцьована комплексність), що не підлягає пониженню. Нижче нього живий організм перестає ним бути. Тому початкова найпростіша конструкція ніяк не могла виникнути спонтанно, з набору білків та ферментів, але без мінімального конструктивного рішення.

Проведені в кінці ХХ та на початку ХХІ століть дослідження біологів, палеонтологів, біохіміків, геологів, астрономів, астрофізиків все більше віддають перевагу гіпотезі панспермії. У Гренландії знайшли мікроб, якому 3,5 млрд років, а Землі всього 4,5 млрд років. У метеоритах та зразках ґрунту з Марса також знаходять остатки найпростіших мікроорганізмів

УДК 330.131.5:633/635

МАЗУРЕНКО А.В., студентка 5 курсу

Науковий керівник – **ПОГОРІЛИЙ А.О.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

На кожному етапі розвитку суспільства виробництво сільськогосподарської продукції було і залишається первинною основою життя і в цьому розумінні основою будь-якого матеріального виробництва. Воно задовольняє постійно зростаючі потреби населення в продуктах харчування, а промисловість - у сировині для виробництва продовольчих і промислових товарів широкого вжитку.

Рослинництво є комплексною основною галуззю сільського господарства. Вона є визначальною для розвитку інших галузей, особливо тваринництва, оскільки кормова база створюється переважно в цій галузі.

У процесі аналізу виробництва продукції рослинництва вивчають: а) виконання плану валових зборів продукції в розрізі окремих культур та їх груп; б) виконання плану за розміром посівних площ та їх структурою; в) досягнутий рівень урожайності всіх сільськогосподарських культур, відповідність його плановому показнику, дотримання комплексу агротехнічних заходів, що забезпечує запланований рівень урожайності; що зумовило зміни в запланованому комплексі агротехнічних заходів та як це позначилося на врожайності; г) фактори, які вплинули на відхилення фактичного збору валового збору культур від планового, та які втрати чи додаткову користь від цього має господарство; д) недоліки в роботі та причини їх, яких заходів вжито для того, щоб усунути ці причини та ліквідувати недоліки. Крім того виявляють невикористані резерви підприємства.

Для підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва господарство повинно застосовувати оптимізацію сівозмін, що поліпшить використання земельних ресурсів, дасть змогу уникнути виснаження земель. Потрібно налагодити систему зрошування. Відремонтувати фрегати та канали подачі води на поля.

Зростання обсягів виробництва продукції можливе за рахунок: а) перспективних сортів; б) удосконалення структури посівів; в) ліквідації втрат при збиранні врожаю; г) посівів по кращих попередників. Ці резерви не потребують додаткових вкладів.

До резервів, які потребують незначних вкладень: а) застосування добрив; б) застосування засобів захисту рослин; в) застосування ефективних форм організації оплати праці; г) підвищення якості продукції, що виробляється.

Резерви, що потребують значних фінансових вкладень: а) поліпшення земельних угідь; б) комплексна механізація; в) зміцнення матеріально-технічної бази.

УДК: 330.33.003.13

МИСНИК О.В., магістр

Науковий керівник – **САХНО О.В.**, канд с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

У сільському господарстві земля виступає не тільки просторовим базисом для розміщення виробничих споруд, а й водночас є предметом праці, засобом праці та основним засобом виробництва. Особливості землі як засобу праці пов'язані з її родючістю. На відміну від інших факторів виробництва однією з важливих властивостей «землі» є її обмеженість. Тому зараз у всьому світі гостро постає питання щодо оптимізації земельних ресурсів та їх раціонального та ефективного використання.

Стан дослідження теми: На сучасному етапі існує об'єктивна необхідність подальшого поглибленого вивчення цієї проблеми. Адже ефективною можна вважати лише таку економічну політику, за якої відбувається розширення можливостей збалансованого забезпечення сільськогосподарського виробництва ресурсами.

Серед сучасних наукових дослідників землі як чинника виробництва та проблеми вдосконалення земельних відносин належить виділити В.О. Білика, П.І. Гайдуцького, Г.Д. Гуцуляка, М.В. Калінчика, Б.І. Косович, В.В. Липчука, І.І. Лукінова, В.Я. Месель-Веселяка, М.Й. Маліка, І.Р. Михасюка, О.М. Онищенко, П.Т. Саблука, Н.І. Титову, А.М. Третьяка, М.М. Федорова, Г.В. Черевка та інших.

Виклад основного матеріалу: Стан розвитку сільськогосподарського виробництва в нинішніх умовах характеризується певним зростанням обсягів та рівня ефективності виробництва у сільськогосподарських підприємствах. Розпаювання земель сільськогосподарських підприємств і передача їх у приватну власність громадянам через обмеження щодо відчуження земельних ділянок призвели до того, що останні, по суті, на багато років опинилися без реального власника. Внаслідок парцеляції угідь приватна власність на землю з рушійної сили, що повинна сприяти розвитку цивілізованого ринку, перетворилася на серйозну перепону при реформуванні сільського господарства.

Висновок: Проведений аналіз сучасного стану земельних ресурсів а також відносин, пов'язаних з їх використанням на Україні дозволяє зробити висновки про

те, що проблеми підвищення ефективності їх використання та охорони, припинення деградації ґрунтів та зростання їх родючості, досягнення збалансованого співвідношення угідь у зональних системах землекористування а також запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення належать до числа найбільш болючих питань земельної сфери в Україні.

УДК 620.952:658.26

ГЛУЩЕНКО А.Б., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **СЕГЕДА С.А.**, канд. екон. наук

Вінницький національний аграрний університет

E-mail: sehedas@gmail.com

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКУ БІОПАЛИВ В УКРАЇНІ

Однією з найбільш гострих проблем економічної стабільності і енергетичної безпеки України є забезпечення енергоресурсами, що пов'язано з вичерпністю традиційних видів палива. Становлення і функціонування ринку біопалив у країнах з промисловим його виробництвом урегульовується нормативно-правовими актами. У Євросоюзі врегулювання питань виробництва біопалив здійснюється через директиви щодо державної підтримки ринку біопалив; стандарти, що регулюють якість біопалив; державне фінансування наукових досліджень і дослідно-впроваджувальних робіт щодо сприяння розвитку біопалив; державну підтримку будівництва біопаливних заводів.

Спроби стимулювати розвиток альтернативної енергетики (у тому числі і виробництва біопалив) в Україні розпочалися практично одразу після здобуття незалежності, однак дотепер вони не принесли очікуваних результатів. Ще в 1996 році Парламент України затвердив Національну енергетичну програму на період до 2010 року, у якій було передбачене покриття 10% потреб народного господарства в енергії за рахунок нетрадиційних і поновлюваних джерел енергії. У 2000 році в Україні був прийнятий Закон “Про альтернативні види рідкого і газового палива” (№ 391-XIV від 4.01.2000), розроблений Державним комітетом України з енергозбереження з метою створення законодавчих основ розвитку альтернативної енергетики. Законом були визначені основні принципи державної політики в сфері використання альтернативних видів палива а також передбачалося надання підтримки проектам використання біогенераторного газу і рідкого палива з біомаси. Однак конкретні фінансові механізми такої підтримки розроблені не були, лише зазначено, що фінансування має здійснюватися „за рахунок підприємств, установ, організацій, незалежно від форм власності, коштів державного і місцевого бюджету та інших не заборонених законом джерел”.

Виходячи з вищевикладеного, можна констатувати, що нині в Україні ні правові основи, ні економічні умови для розвитку широкомасштабного виробництва біопалива поки що не створені, а законодавча база в частині розвитку біоенергетики, незважаючи на низку прийнятих законів, усе ще вимагає серйозного доопрацювання. Головними критеріями при розробці програми розвитку біоенергетики, а також пакета законів і підзаконних актів для стимулювання, підтримки і розвитку всього комплексу біоенергетичних технологій, має стати її комплексність та економічна обґрунтованість.

УДК 338.439:658.5 +339.1

ЄРМАКОВА А.О., аспірант

Науковий керівник – **ТКАЧЕНКО В.Г.**, ректор ЛНАУ, д-р екон. наук

Луганський національний аграрний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ БОРОШНА В УКРАЇНІ

Важливе місце у складі АПК України займає зернопромисловий комплекс, до якого належать галузі, що займаються переробкою зернових культур: борошномельно-круп'яна та комбікормова. Борошно-круп'яна галузь грає провідну роль в забезпеченні населення, а також інших галузей харчової індустрії такими соціально-значущими продуктами, як борошно і крупи. В Україні борошно є сировиною для найважливіших продуктів харчування, тому виробництво цього товару в країні вважається стратегічним і потребує постійного вивчення та аналізу.

За роки незалежності у борошномельній галузі відбулися зміни: нарощування та реконструкція діючих виробничих потужностей пішли на спад, а потім припинилися. В наслідок чого, протягом останніх років, стан борошномельної галузі характеризується спадом обсягів виробництва борошна, що пов'язано зі скороченням споживання, зменшенням чисельності населення України; зменшенням споживання борошна компаніями, що оперують на діловому ринку.

На сьогодні в Україні налічується близько 700 підприємств, які займаються переробкою зерна, із них 200 – комбінати хлібопродуктів. Потужності з виробництва борошна знаходяться на рівні більше 11 млн. тонн, що приблизно в три рази більше, ніж необхідно для власного споживання. За офіційними даними, великі борошномельні підприємства виробляють близько 70% борошна від загального виробництва.

Зменшення виробництва продукції борошномельної промисловості супроводжується зниженням показників її економічної ефективності. В сучасних умовах борошномельна промисловість України стає збитковою, а це загрожує її перспективному розвитку. Не маючи достатль коштів для модернізації свого обладнання, впровадження найновіших технологій, закупівель сировини для підприємства борошномельної промисловості, ці виробництва змушені скоротити своє виробництво. Тому проблема економічних і фінансових відносин між підприємствами борошномельної промисловості і сільського господарства, удосконалення цін на сільськогосподарську сировину, знаходження ринків збуту може розв'язуватись на основі стратегічного управління агропромисловим комплексом.

Для стабілізації цінової ситуації на ринку борошна в Україні держава повинна запровадити комплексну систему впливу по всьому ланцюгу просування: зерно-борошно-хліб, починаючи з виробництва зерна до кінцевого споживання громадянами країни хлібобулочних виробів.

УДК 633.2:631

ШЕВЧЕНКО Ю.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник — **БОБЛОВСЬКИЙ О.Ю.**, канд. екон. наук

Харківський національний аграрний університет сільського господарства ім. Петра Василенка

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА СЛОБОЖАНЩИНІ

Кілька років у сфері туризму України з'явився термін “сільський зелений туризм”, розвиток кого прогресує з кожним роком. Традиція сільського зеленого

туризму у Європі почала розвиватися близько півтора століття тому. Для України вищезгаданий термін новий, проте буде незайвим нагадати, що традиція цього виду відпочинку існує давно з причини гостинності сільських жителів. Наприклад, ще в кінці ХІХ століття на лікування або відпочинок до Карпат у сільські садиби приїздили відомі поети, митці, науковці, політики: І.Франко, Л.Українка, М.Грушевський, В.Гнатюк.

Зелений туризм або екологічний туризм — це тип відпочинку в сільській місцевості, під час якого відпочиваючі мають змогу пізнавати природу, культуру та історію краю, займатися активним відпочинком. Зелений туризм дає змогу відпочити від суєти великих міст, забути про сові щоденні клопоти і насолоджуватися природою в екологічно чистих краях. Це унікальний шанс повернутись до природи, до свого коріння і стати самим собою. Цю можливість дарує кожному наша багата і різнобарвна країна. З кожним роком сільський зелений туризм набуває все більшого і більшого поширення як серед сільського населення, яке надає послуги гостинності, так і серед міських жителів, які залюбки користуються такою гостинністю.

“Зелений туризм” - це відпочинок у приватних господарствах сільської місцевості, цікавої туристичними об'єктами. Основне, що приваблює у сільському зеленому туризмі — це комплекс чинників, які сприятливо впливають на людину. Така релаксація особливо потрібна жителям великих міст. Туристи із задоволенням зустрічають на селі Новорічні та Різдвяні свята або просто відпочивають у колі друзів чи сім'ї. Переважно затишна атмосфера підкріплена позитивним емоційним впливом навколишньої місцевості: лісів, річок, водоймищ. Крім того його розвиток підвищує рівень зайнятості сільського населення та його фінансове становище.

Слобожанщина — неповторно мальовничий край. Своєрідність краю, краса його природних ландшафтів, багатий тваринний і рослинний світ, унікальні народні промисли ваблять до себе численних туристів. Основне, що привертає тут увагу під час відпочинку взимку — це катання на конях, можливість зустріти Новий рік і колоритні Різдвяні свята, влітку — надзвичайні ландшафти, чисте повітря, вода річок та водоймищ.

Отже розвиток зеленого туризму на Слобожанщині дозволить зайняти вивільнених від аграрного виробництва жителів, значно покращить умови життя на селі та закріпить молодь у сільській місцевості.

УДК 336.777

БАЛАБУШКА К.П., студентка 5 курсу

Науковий керівник — **ШЕВЧЕНКО А.О.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Актуальність теми полягає в тому, що ефективно кредитування на сьогодні — це одне з найважливіших завдань банківської системи України. Кожній фінансово-кредитній установі саме кредитні операції приносять найбільші доходи. Тому наскільки правильно будуть обрані методи і дотримані умови кредитування, значною мірою залежить результат кредитної операції.

Вчені, які здійснили значний вплив у дослідженні питань кредитування, стали засновниками двох теорій. Основоположниками натуралістичної теорії кредиту були класики політичної економії А. Сміт, Д. Рікардо, А. Тюрго, Дж. Міль. Фундатором капіталотворчої теорії кредиту був англійський економіст Дж. Ло.

Фінансово-кредитні установи пропонують різноманітні кредитні продукти, які задовольняють потреби багатьох груп споживачів, забезпечуючи прибутковість банківської установи.

Проблеми високої вартості кредитів обумовлена такими факторами:

- процентні ставки змушені перебивати ризик неповернення кредитів, в тому числі іншими позичальниками;
- неефективною структурою витрат банків, коли процентні доходи виступають не тільки компенсатором процентних витрат, але і є єдиним джерелом покриття витрат адміністративних;
- нелоскотною практикою управління кредитним ризиком;
- недостатньою конкуренцією на ринку банківських послуг та високою вартістю залучених коштів.

З метою поліпшення кредитної політики, банківськими установами, необхідно впровадження наступних заходів:

а) збільшення об'єму кредитного портфеля в чистих активах банку за рахунок розвитку нових перспективних напрямів кредитування і використання резервів клієнтського потенціалу філії;

б) необхідність зменшення питомої ваги великих кредитів в загальному кредитному портфелі;

г) зниження кредитних ризиків за рахунок зменшення ваги бланкових кредитів, а також за допомогою використання математичних моделей, при проведенні фінансового аналізу і моніторингу кредитів позичальників.

Незважаючи на високі обсяги кредитування, потреби економіки в кредитній підтримці залишаються здебільшого незадоволеними. Значною мірою така ситуація продиктована високим рівнем процентних ставок, а також впливом світової фінансово-економічної кризи.

УДК 339.137.2:636.034

КРУПКА Я.О., студентка 4 курсу

Науковий керівник — **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

Молочне скотарство завжди посідало важливе місце в економіці сільськогосподарського виробництва України. Значення його як провідної галузі тваринництва зберігається і в наш час. Пояснюється це передусім важливістю молока як незамінного продукту харчування, що традиційно входить до раціону населення нашої держави.

Нині молочне скотарство знаходиться в кризовому стані. Основними негативними факторами, що впливають на розвиток галузі, є зангальна економічна

криза в державі, що призвела до зниження купівельної спроможності населення, диспаритет цін на продукцію сільського господарства і промисловості, відсутність цілеспрямованої й науково обґрунтованої державної підтримки галузі, а також недосконалість кредитної, податкової та інвестиційної політики.

За даними Держкомстату України у 1990 році в господарствах усіх категорій утримувалося 8 млн 378 тис. корів, в тому числі, у сільгоспідприємствах було 6 млн 191 тис. корів (74 % від загальної кількості), а в господарствах населення — лише 2 млн 187 тис. (26%). Станом на 1 січня 2011 р. у господарствах усіх категорій утримувалося уже тільки 2,7 млн голів корів, що на 2,2 % менше, ніж на 1 січня 2010 р. та на 68 % менше ніж у 1990 р. Господарствами населення утримувалось 78,1 % загальної чисельності корів (на рівні показника на початок 2010 р.). У сільськогосподарських підприємствах у 2011 році порівняно з 1 січня 2010 р. відбулося скорочення чисельності великої рогатої худоби на 6,1 % (у тому числі корів — на 2,5 %). Зниження кількості молочного стада спостерігається як у приватному секторі, так й в сільськогосподарських підприємствах, де нині зосереджено менше 25 % корів.

Скорочення поголів'я молочної худоби, незважаючи на зростаючу динаміку показника продуктивності корів, призводить до постійного зменшення обсягів виробництва молочної сировини усіма категоріями господарств. Так, у 2010 році в Україні вироблено молока в обсязі 46% від рівня 1990 року. Зменшення обсягів виробництва молока спричинює посилення конкуренції серед молокопереробних підприємств на ринку молочної сировини та зростання закупівельної ціни молока. Варто зазначити, що обсяги виробництва молока не забезпечують продуктової безпеки країни.

УДК 339.564:005.21

КОВАЛЬ О.А., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Актуальність даного дослідження визначаються потребами ринкової трансформації економіки України та її зовнішньоекономічної складової. Зокрема, це стосується необхідності втілення в зовнішньоекономічну практику таких економічних методів управління, які б давали змогу якомога ширше використовувати експортний потенціал українських підприємств. Досягнення цієї мети є можливим на рівні виробників-експортерів через застосування такого виду управлінської діяльності як стратегічне управління.

У зв'язку зі вступом України до Світової організації торгівлі, зростає конкуренція в усіх галузях народного господарства, виникла потреба в постійному вдосконаленні виробництва з найменшими витратами та найбільшими вигодами. Тому зараз особливо гостро стоїть проблема реалізації стратегічного менеджменту на практиці.

Зазначимо, що на цей момент сфера стратегічного управління експортною діяльністю на підприємствах є не дуже розвинутою, винятком є лише підприємства з іноземним капіталом. На даному етапі економічного розвитку вітчизняні

підприємства перебувають у кризовому становищі, що зумовлено відчутним впливом зовнішнього середовища (податковий тиск, високі темпи зміни кон'юктури ринку тощо) та досить слабкою базою для переваги та виживання в міжнародному ринковому середовищі. Тому використання стратегічного управління експортом на підприємствах усіх галузей народного господарства України є досить перспективним напрямом для виходу економіки на вищий рівень зростання.

Легка промисловість входить до складу провідних галузей світового промислового комплексу. На її частку припадає 5,7% світового валового продукту, більше 14% зайнятих у промисловому комплексі.

Світова легка промисловість характеризується постійним економічним ростом, пов'язаним зі зростанням населення Землі, підвищенням його добробуту та купівельної спроможності. Відповідно і світовий ринок продукції легкої промисловості розвивається динамічно. За останні п'ятнадцять років товарообіг збільшився більш ніж у 2 рази. Споживання тканин, одягу та взуття виросло в країнах ЄС на 90,5 відсотків, в США – на 99,3 відсотки, в Японії – більш ніж в 2 рази.

За різними оцінками, ринок взуття в Україні становить 100-170 млн. пар, його приріст – 10-12% на рік. Тоді як в Західній Європі припадає 6-8 пар взуття на душу населення, у нас цей показник становить всього 2,7 пари.

Експорт взуттєвої промисловості сьогодні зумовлений в основному схемами роботи з давальницькими матеріалами або на замовлення. Так, найбільші обсяги продукції галузі були експортовані до Італії – близько 32%, Польщі – 20%, Росії – 16%, Угорщини – 8%, Німеччини – 6%, Білорусі і Румунії – по 4%.